

บทที่ 4

การศึกษาการก่อกั้นภาคครัวเรือนในประเทศไทยจากข้อมูลเบื้องต้น

เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษาการก่อกั้นของครัวเรือนในประเทศไทยในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจ (2537) และหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (2541 2545 และ 2547) โดยอาศัยข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลสถิติที่ใช้จะมีการถ่วงน้ำหนักเพื่อให้ครัวเรือนตัวอย่างเป็นตัวแทนของครัวเรือนประชากร และข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวจะถูกปรับให้เป็นข้อมูลที่แท้จริง (real term) ด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป โดยใช้ปี 2545 เป็นปีฐาน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งเป็นการศึกษาโดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้น เพื่อดูลักษณะการกระจายของหนี้ภาคครัวเรือนจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและประชากร ซึ่งศึกษาทั้งในภาพรวมทั้งประเทศ และจำแนกตามอาชีพหลักของครัวเรือน

4.1 ภาพรวมหนี้ภาคครัวเรือนในประเทศไทย

4.1.1 ระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือน

จากตารางที่ 4.1 รายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้นต่อปีหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นในลักษณะเดียวกันกับอัตราเพิ่มของหนี้เฉลี่ยต่อปี เมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้พบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของหนี้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าอัตราเพิ่มของรายได้ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้มีอัตราเพิ่มขึ้นต่อปีค่อนข้างสูงในปี 2541 และ 2547 แต่กลับลดลงเล็กน้อยร้อยละ 0.02 ในปี 2545 ส่วนหนี้เฉลี่ย และสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้เพิ่มขึ้นในทั้ง 4 ปี โดยหนี้เฉลี่ย และหนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้นจาก 100,864 บาทต่อครัวเรือน และ 0.60 เท่าในปี 2537 เป็น 150,515 บาทต่อครัวเรือน และ 0.84 เท่าในปี 2547

เมื่อพิจารณาระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือนจำแนกตามอาชีพหลักของครัวเรือน (ตารางที่ 4.2) พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้ที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้างมีรายได้ หนี้เฉลี่ยและสัดส่วนหนี้ต่อรายได้สูงที่สุด ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นเป็นครัวเรือนที่มีรายได้และหนี้เฉลี่ยต่ำที่สุด และครัวเรือนทั้งสองอาชีพนี้เป็นครัวเรือนที่มีการเพิ่มขึ้นของหนี้เฉลี่ยอย่างต่อเนื่องและมีอัตราเพิ่มของ

หนี้เฉลี่ยสูงกว่าอัตราเพิ่มของรายได้เฉลี่ยในปี 2541 2545 และ 2547 สำหรับครัวเรือนที่มีสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ต่ำที่สุดคือครัวเรือนอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ครัวเรือนทั้ง 4 อาชีพส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงของหนี้เฉลี่ยไปในทางเดียวกับรายได้เฉลี่ย ซึ่งส่วนใหญ่ครัวเรือนมีหนี้ที่เพิ่มขึ้น ยกเว้น ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ มีหนี้เฉลี่ยที่ลดลงในปี 2545 และ 2547 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับรายได้ที่ลดลง

มีข้อสังเกตว่าครัวเรือนที่มีหนี้เกือบทุกอาชีพมีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้ (ทั้งนี้ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้เป็นทั้งกลุ่มที่มีรายได้สูงมากจนไม่จำเป็นต้องกู้ยืม และอีกกลุ่มเป็นครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำมากจนไม่สามารถกู้จากแหล่งสินเชื่อได้เลย) ยกเว้นครัวเรือนอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ เพียงกลุ่มเดียวที่รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่มีหนี้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่ไม่มีหนี้ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นไปได้ว่าครัวเรือนอาชีพนี้ที่ไม่มีหนี้ส่วนใหญ่มีรายได้สูงจนไม่มีความต้องการกู้ยืมเลย

ตารางที่ 4.1

ระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือนทั่วประเทศ ปี 2537-2547

ปี	2537	2541	2545	2547
ครัวเรือนทั่วประเทศ				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือนปี (บาท)	132,008	156,147	164,832	171,664
อัตราการเติบโตรายได้อัตราปี (ร้อยละ)		4.29	1.36	2.05
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	41,794	72,577	82,485	99,972
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		14.79	3.25	10.09
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.25	0.39	0.44	0.56
เฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือนปี (บาท)	140,670	166,686	166,579	173,827
อัตราการเติบโตรายได้อัตราปี (ร้อยละ)		4.33	-0.02	2.15
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	100,864	131,774	132,151	150,515
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		6.91	0.07	6.72
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.60	0.71	0.71	0.84
ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือนปี (บาท)	125,880	143,227	161,930	167,386
อัตราการเติบโตรายได้อัตราปี (ร้อยละ)		3.28	3.12	1.67

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.2
ระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก ปี 2537-2547

ปี	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียน พนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
เฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้																
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี (บาท)	353,205	399,251	389,681	401,807	83,575	106,749	111,212	117,359	225,237	242,430	236,012	227,538	127,058	149,368	135,632	143,611
อัตราการเติบโตรายได้ต่อปี (ร้อยละ)		3.11	-0.60	1.54		6.31	1.03	2.73		1.86	-0.67	-1.81		4.13	-2.38	2.90
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	281,318	396,779	400,425	450,011	46,945	57,051	69,883	81,881	216,688	268,254	235,050	231,539	76,868	89,258	77,532	95,008
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		8.98	0.23	6.01		4.99	5.20	8.24		5.48	-3.25	-0.75		3.81	-3.46	10.70
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.75	1.05	1.02	1.28	0.61	0.64	0.74	0.89	0.74	1.03	0.83	0.94	0.48	0.52	0.50	0.60
ครัวเรือนที่ไม่มีหนี้																
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี (บาท)	329,914	411,941	437,165	474,952	77,177	87,582	98,093	107,585	185,369	193,690	211,979	199,141	119,308	134,583	130,693	134,420
อัตราการเติบโตรายได้ต่อปี (ร้อยละ)		5.71	1.50	4.23		3.21	2.87	4.73		1.10	2.28	-3.08		3.06	-0.73	1.42

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

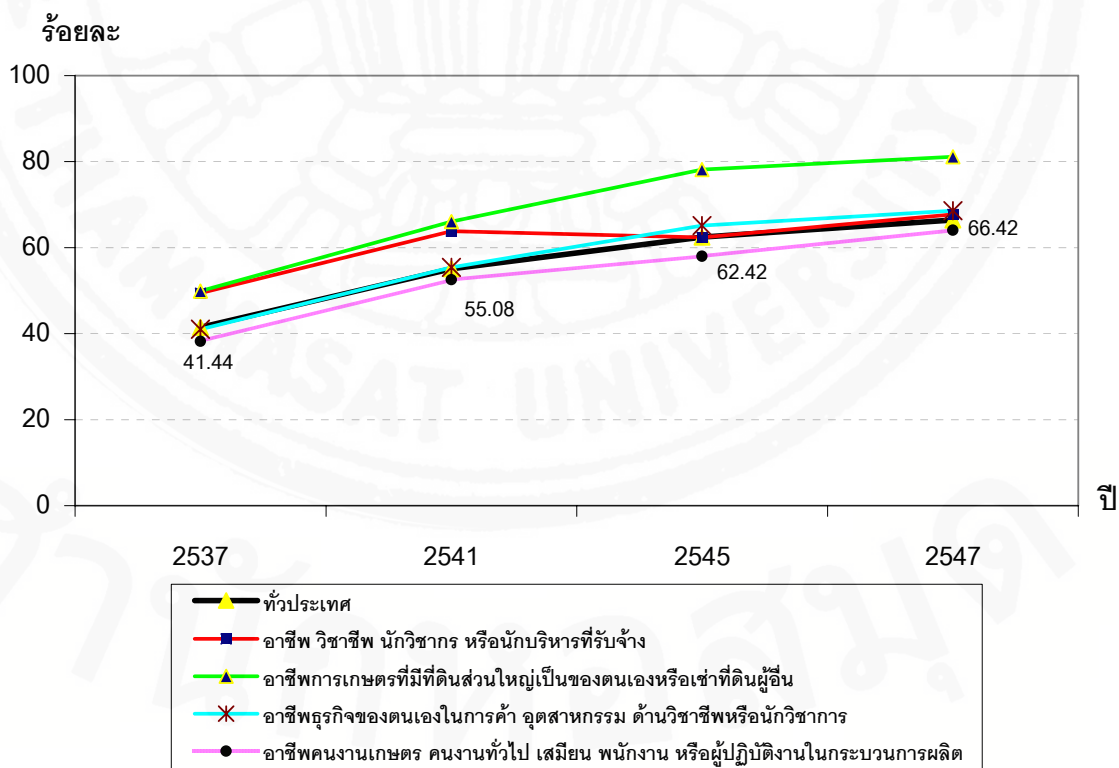
หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

4.1.2 สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ และไม่มีหนี้

จากภาพที่ 4.1 พบว่าสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมดทั่วประเทศ (ทั้งที่มีหนี้และไม่มีหนี้) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือจากร้อยละ 41.44 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 66.42 ในปี 2547 ซึ่งครัวเรือนอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น มีสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้มากที่สุด และเพิ่มขึ้นอย่างมากจากร้อยละ 49.88 เป็นร้อยละ 81.12 ในปี 2537 และ 2547 ตามลำดับ ขณะอาชีพที่มีสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้ต่ำที่สุดคือ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียน พนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต อย่างไรก็ตามครัวเรือนกลุ่มนี้ยังคงมีสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้างสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ภาพที่ 4.1

สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามอาชีพหลัก

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

4.1.3 สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ จำแนกตามหนี้คงค้าง และสัดส่วนหนี้ต่อรายได้

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของครัวเรือนเฉพาะที่มีหนี้ทั่วประเทศจำแนกตามหนี้คงค้าง (ภาพที่ 4.2) พบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 มีหนี้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อครัวเรือน แต่ครัวเรือนที่มีหนี้มากกว่า 50,000 บาท มีสัดส่วนครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ

หากแยกพิจารณาตามอาชีพหลักของครัวเรือน (ภาพที่ 4.3-4.6) ครัวเรือนในทั้ง 4 อาชีพหลักที่มีหนี้ในระดับต่ำมีสัดส่วนจำนวนที่ลดลงหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเช่นกัน โดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง (ภาพที่ 4.3) ที่มีหนี้ระดับสูงมีสัดส่วนจำนวนที่เพิ่มขึ้น คือ ครัวเรือนที่มีหนี้มากกว่า 300,000 บาท มีสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 28.30 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 46.80 ในปี 2547

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ (ภาพที่ 4.5) เป็นอีกกลุ่มที่มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้มากกว่า 50,000 บาทที่สูงกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังน้อยกว่ากลุ่มที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ คือมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้มากกว่า 300,000 บาท เพิ่มจากร้อยละ 12.57 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 17.57 ในปี 2547

ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น และครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต (ภาพที่ 4.4 และภาพที่ 4.6) ครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 60-79 มีหนี้ไม่เกิน 50,000 บาท แต่สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ในระดับนี้มีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะครัวเรือนอาชีพทำการเกษตรฯ ที่ลดลงจากร้อยละ 78.72 เป็น 59.69 ในปี 2537 และ 2547 ตามลำดับ ซึ่งครัวเรือนที่มีหนี้มากกว่า 50,000 ถึง 100,000 กลับเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก

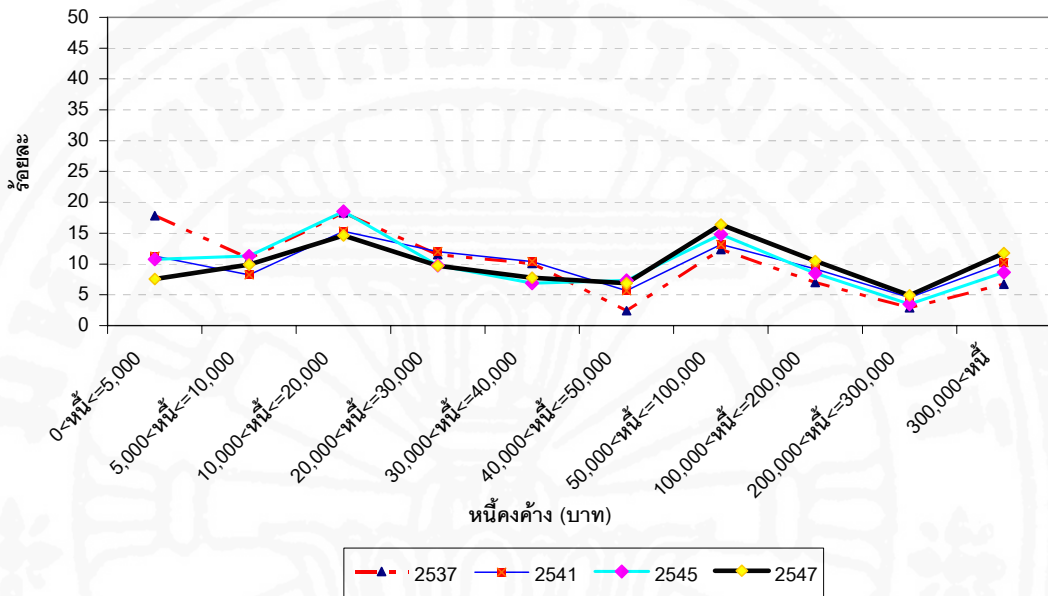
สำหรับหนี้ต่อรายได้ (ภาพที่ 4.7) ครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศส่วนใหญ่มีสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 1 เท่า คือประมาณร้อยละ 77-85 ของครัวเรือนที่มีหนี้ แต่ช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ครัวเรือนที่มีสัดส่วนหนี้ต่อรายได้มากกว่า 2 เท่า เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.62 เป็นร้อยละ 9.33 สำหรับปี 2537 และ 2547 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกตามอาชีพหลักของครัวเรือน (ตารางที่ 4.3) ครัวเรือนทั้ง 4 อาชีพหลักส่วนใหญ่ยังคงมีสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 1 เท่า แต่มีสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ลดลง โดยเฉพาะครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ ที่พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้ต่อรายได้มากกว่า 2 เท่ามีสัดส่วนมากขึ้นจากร้อยละ 8.55 เป็น 19.99 ในปี 2537 และ 2547 ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนกลุ่ม

อื่นที่เหลือก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน แต่ที่เปลี่ยนแปลงไปน้อยที่สุดคือครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ
 คนงานฯ ซึ่งครัวเรือนร้อยละ 88-84 ยังคงมีหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 1 เท่า

ภาพที่ 4.2

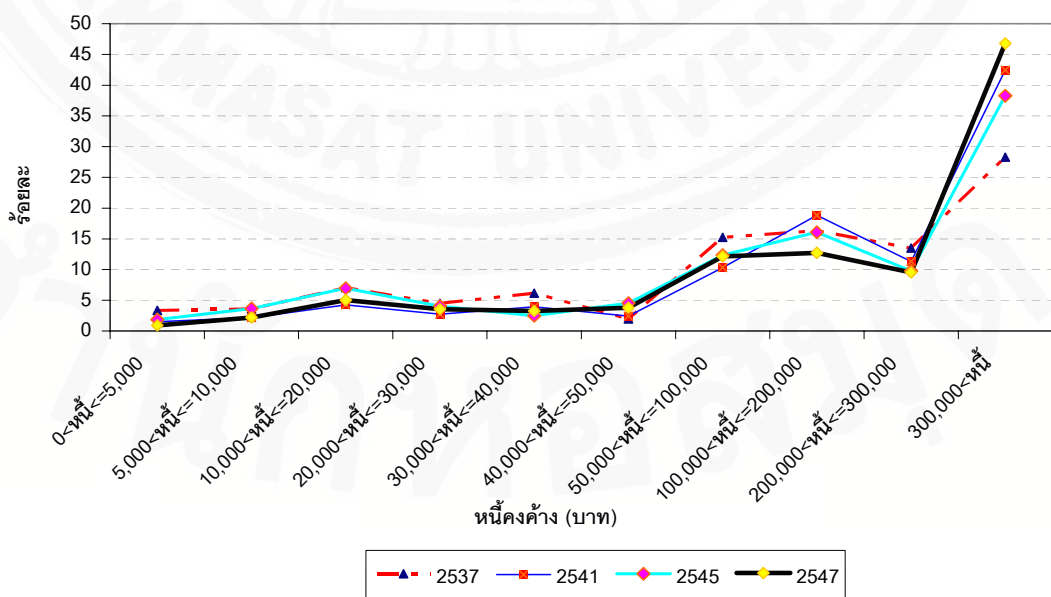
สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามหนี้คงค้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.3

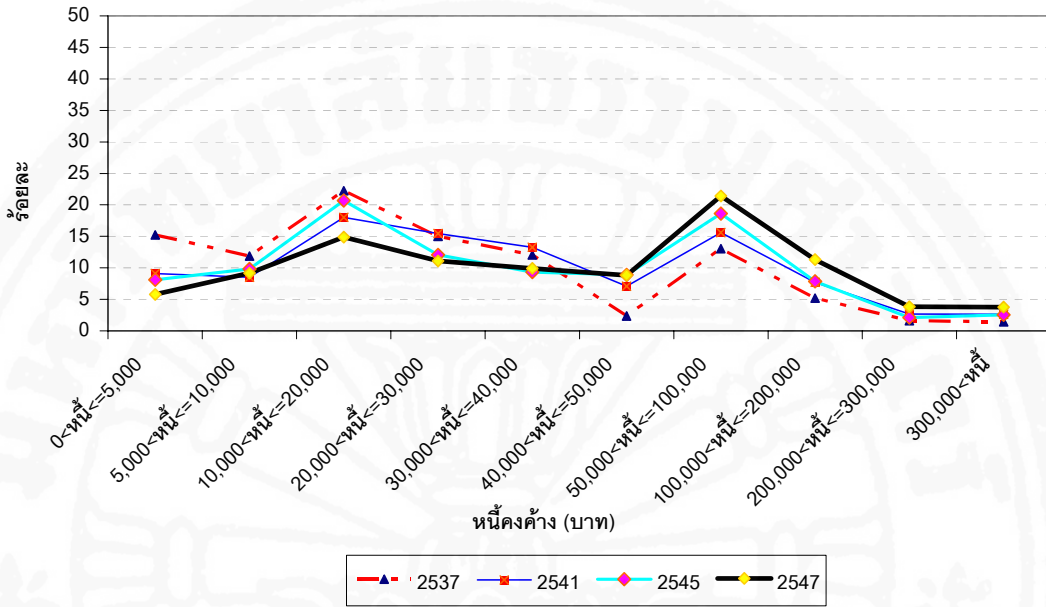
สัดส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง ที่มีหนี้
 ปี 2537-2547 : จำแนกตามหนี้คงค้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.4

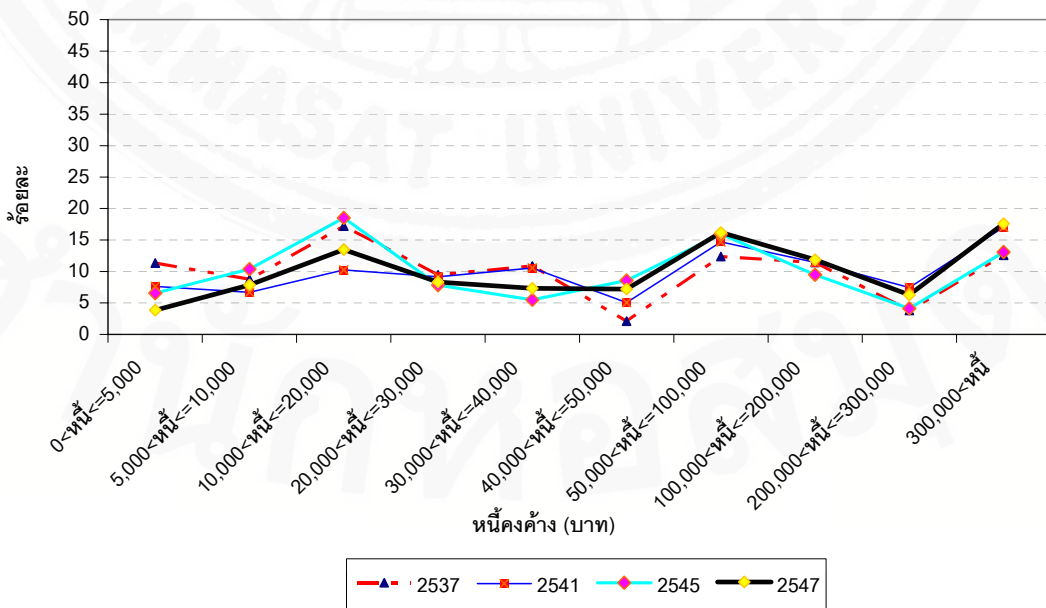
สัดส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น
ที่มีหนี้ ปี 2537-2547 : จำแนกตามหนี้คงค้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.5

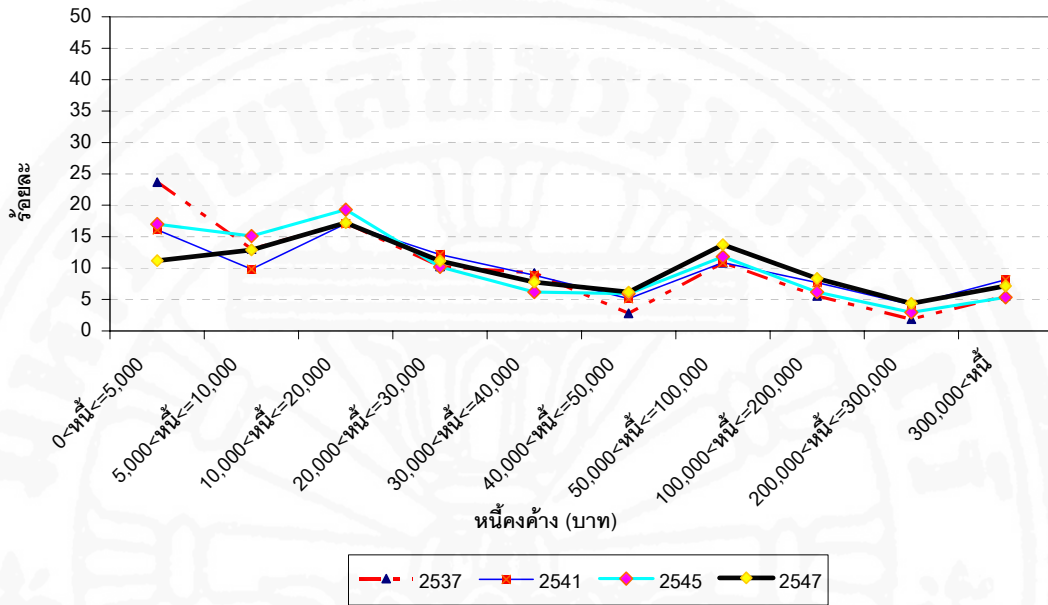
สัดส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ ที่มีหนี้ ปี 2537-2547 : จำแนกตามหนี้คงค้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.6

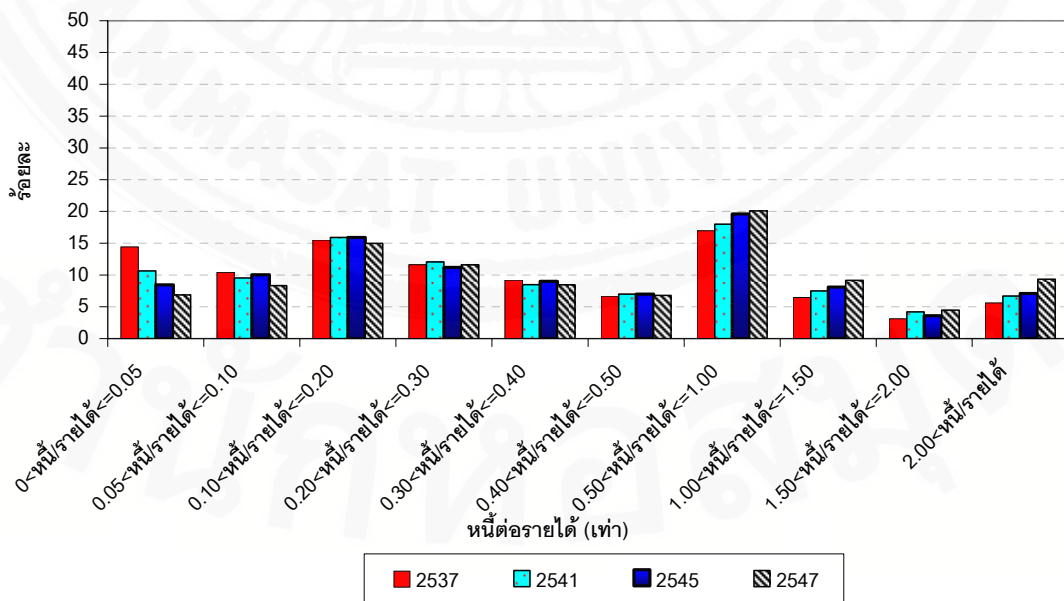
สัดส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ที่มีหนี้ ปี 2537-2547: จำแนกตามหนี้คงค้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.7

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามสัดส่วนหนี้ต่อรายได้

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ตารางที่ 4.3

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก ปี 2537-2547 : จำแนกตามสัดส่วนหนี้ต่อรายได้

หน่วย : ร้อยละ

หนี้ต่อรายได้ (เท่า)	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				แรงงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
0<หนี้/รายได้<=0.05	6.84	4.50	4.75	3.20	9.09	6.84	5.20	4.20	14.05	10.03	8.59	6.03	19.83	15.80	12.43	9.95
0.05<หนี้/รายได้<=0.10	4.80	3.75	6.44	4.78	8.75	8.36	5.84	5.78	10.82	8.56	12.17	8.40	13.21	12.60	13.93	11.21
0.10<หนี้/รายได้<=0.20	14.23	9.10	8.46	8.46	15.10	16.26	14.22	13.46	15.79	14.69	17.90	16.36	15.96	17.45	18.44	18.08
0.20<หนี้/รายได้<=0.30	8.26	6.81	7.61	6.55	12.80	14.34	11.73	11.20	11.39	10.91	11.45	12.36	11.60	11.41	12.25	12.58
0.30<หนี้/รายได้<=0.40	7.38	8.20	8.27	6.77	11.30	9.60	10.21	9.66	8.55	6.36	8.94	7.67	8.51	8.36	8.03	8.19
0.40<หนี้/รายได้<=0.50	6.04	6.26	6.41	5.56	8.51	8.22	8.93	7.69	5.37	6.66	5.55	6.09	5.92	6.00	5.91	7.07
0.50<หนี้/รายได้<=1.00	26.79	24.31	22.88	20.45	19.49	20.13	23.86	26.34	15.24	18.17	16.06	17.78	13.12	14.51	16.25	16.42
1.00<หนี้/รายได้<=1.50	12.00	14.26	14.15	15.71	6.87	7.20	8.82	9.47	7.04	7.71	6.83	8.34	4.89	6.24	6.69	7.40
1.50<หนี้/รายได้<=2.00	5.12	8.62	6.80	8.52	3.17	3.69	4.27	3.71	4.09	5.64	3.47	5.38	2.32	3.56	2.19	3.05
2.00<หนี้/รายได้	8.55	14.19	14.22	19.99	4.92	5.36	6.92	8.48	7.67	11.28	9.03	11.57	4.64	4.08	3.88	6.05
หนี้/รายได้<=1.00	74.33	62.93	64.82	55.78	85.05	83.75	79.99	78.33	81.21	75.37	80.67	74.71	88.14	86.12	87.23	83.51

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

4.1.4 วัตถุประสงค์การก่อกำเนิดของครัวเรือน

ครัวเรือนไทยที่มีหนี้ทั่วประเทศก่อกำเนิดเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด (ภาพที่ 4.8) ซึ่งในปี 2537 มีสัดส่วนร้อยละ 55.45 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65.74 ในปี 2547 โดยแยกเป็นการกู้ยืมมาเพื่อซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดินถึงร้อยละ 36.47 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 29.27 เป็นการกู้ยืมมาเพื่ออุปโภคบริโภค ส่วนการกู้ยืมมาเพื่อใช้ในธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร มีแนวโน้มลดลงจากปี 2537 ที่ร้อยละ 27.68 เหลือร้อยละ 15.19 ในปี 2547 การกู้ยืมมาเพื่อใช้ในการทำการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนัก หลังวิกฤตเศรษฐกิจลดลงเพียงเล็กน้อย แสดงว่าหนี้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ครัวเรือนไม่ได้กู้มาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ (ทั้งการเกษตร และไม่ใช่อุตสาหกรรม)

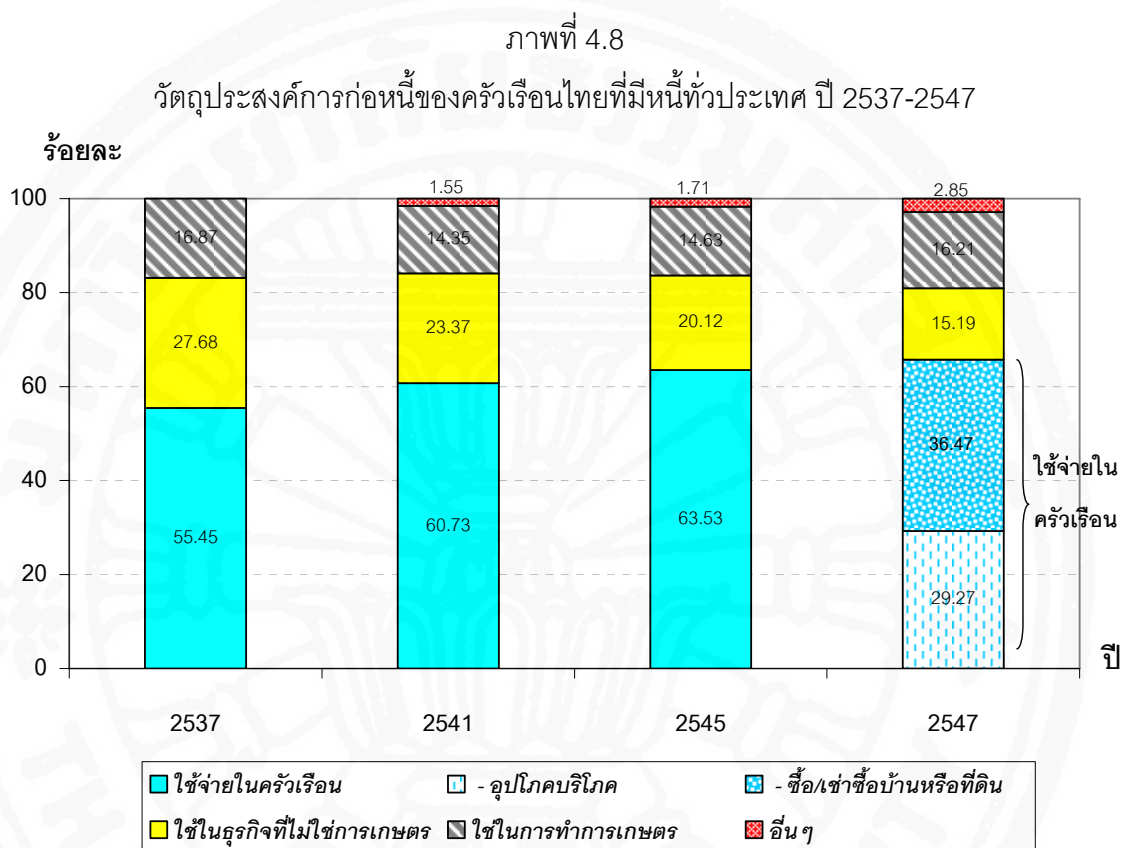
เมื่อศึกษาแยกตามอาชีพหลักของครัวเรือน (ตารางที่ 4.4) พบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง กู้ยืมมาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนมีสัดส่วนสูงที่สุด และสูงกว่ากลุ่มอาชีพหลักอื่น นอกจากนี้สัดส่วนการกู้มาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนยังเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ซึ่งในปี 2547 มีสัดส่วนถึงร้อยละ 92.40 การใช้จ่ายในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นการซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดินมากถึงร้อยละ 56.70

ส่วนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นกู้ยืมมาเพื่อใช้ในการทำการเกษตรสูงที่สุด แต่สัดส่วนได้ลดลงจากปี 2537 แต่ไปเพิ่มการกู้ยืมมาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนจากร้อยละ 22.62 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 29.97 ในปี 2547 อย่างไรก็ตามการกู้เพื่อวัตถุประสงค์นี้มีสัดส่วนที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับอาชีพหลักอื่น และการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนส่วนใหญ่ในปี 2547 ร้อยละ 21.00 เพื่ออุปโภคบริโภค แต่การซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดินมีเพียงร้อยละ 8.97

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ กู้ยืมมาเพื่อใช้ในธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ แต่สัดส่วนกลับลดลงจากช่วงก่อนวิกฤตอย่างชัดเจนจากร้อยละ 63.04 ในปี 2537 เป็น 40.29 ในปี 2547 แต่กลับไปเพิ่มการกู้ยืมมาเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นกรนำไปซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดินแต่ก็ไม่มากเพียงร้อยละ 29.92 ในปี 2547

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ส่วนใหญ่ยังคงกู้ยืมมาใช้ในครัวเรือน ซึ่งมีสัดส่วนที่สูงมากรองจากครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ โดยมีส่วนไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจากช่วงก่อน

วิกฤตเศรษฐกิจ คือมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 77-81 และในส่วนี้ถูกนำมาเพื่อซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน มากถึงร้อยละ 40.65 ในปี 2547

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : กู้ยืมมาเพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน (หนี้เกี่ยวกับบ้านและที่ดิน)

กู้ยืมมาเพื่อใช้อุปโภคบริโภค (รวมเงินกู้เพื่อการศึกษา และรายจ่ายอื่นทุกประเภท)

กู้ยืมมาเพื่อใช้ในธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร (รวมการลงทุนซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้)

กู้ยืมมาเพื่อใช้ในการทำการเกษตร (รวมการลงทุนซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้)

อื่นๆ เช่น หนี้ที่เกิดจากการค้ำประกันให้บุคคลอื่น หนี้ค่าปรับหรือจ่ายชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น

ข้อมูลปี 2537 ไม่มีวัตถุประสงค์อื่นๆ และข้อมูลปี 2547 ได้แยกการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นการกู้ยืมเพื่ออุปโภคบริโภค และซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน

ตารางที่ 4.4
 วัตถุประสงค์การก่อหนี้ครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก ปี 2537-2547

หน่วย : ร้อยละ

วัตถุประสงค์การก่อหนี้	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
ใช้จ่ายในครัวเรือน	87.30	91.03	89.52	92.40	22.63	29.57	25.08	29.97	33.27	35.18	49.58	48.94	77.02	80.99	79.46	77.57
- อุปโภคบริโภค	na.	na.	na.	35.70	na.	na.	na.	21.00	na.	na.	na.	19.01	na.	na.	na.	36.91
- ซื้อ/เช่าซื้อบ้านหรือที่ดิน	na.	na.	na.	56.70	na.	na.	na.	8.97	na.	na.	na.	29.92	na.	na.	na.	40.65
ใช้ในธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร	9.62	3.17	6.78	4.17	10.27	4.38	15.31	4.89	63.04	60.11	43.68	40.29	10.86	8.36	7.59	6.55
ใช้ในการทำการเกษตร	3.08	3.74	2.27	2.66	67.10	65.53	58.66	63.78	3.69	3.98	5.79	6.38	12.12	8.20	10.37	13.99
อื่นๆ	na.	2.07	1.42	0.78	na.	0.52	0.94	1.36	na.	0.73	0.95	4.39	na.	2.45	2.58	1.90

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

4.1.5 แหล่งสินเชื่อของครัวเรือน

จากตารางที่ 4.5 แหล่งสินเชื่อหลักของครัวเรือนทั่วประเทศในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจปี 2537 คือการกู้จากนอกระบบ ซึ่งมีสัดส่วนครัวเรือนที่กู้จากนอกระบบสูงถึงร้อยละ 60.23 และในปี 2541 มีสัดส่วนร้อยละ 56.83 แต่หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจแหล่งสินเชื่อที่มีสัดส่วนมากที่สุดกลับเป็นสินเชื่อจากในระบบ ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 71.94 ในปี 2547

อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับงานศึกษาของ นิพนธ์ พัวพงศกร, อัมมาร สยามวาลา และพัชรีบุญญ์ เจริญผิว (2541, น. 14) พบว่าในช่วงเดือนมีนาคม 2538 ถึง เมษายน 2539 ซึ่งมีการสำรวจครัวเรือนในจังหวัดนครราชสีมา และน่าน ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบร้อยละ 74.73 และเป็นหนี้นอกระบบเพียงแหล่งเดียวเพียงร้อยละ 13.98 เท่านั้น ซึ่งการที่สัดส่วนของครัวเรือนที่เป็นหนี้ตามแหล่งสินเชื่อมีความแตกต่างกันมาก อาจมาจากการศึกษาคนละช่วงเวลา และการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเพียง 2 จังหวัดเท่านั้น ส่วนข้อมูลของการศึกษาที่กำลังศึกษานี้ ซึ่งแยกแหล่งสินเชื่อในปี 2537 และ 2541 โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาตินั้นไม่ได้ถามถึงแหล่งสินเชื่อโดยตรง ทำให้ครัวเรือนที่มีหนี้จำนวนมากไม่สามารถระบุแหล่งสินเชื่อได้ จึงอาจจะทำให้งานศึกษาไม่สอดคล้องกัน

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง หรือนักบริหารที่รับจ้าง ทั้งก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจเป็นครัวเรือนกลุ่มเดียวที่มีสัดส่วนการกู้จากในระบบสูงที่สุด (ร้อยละ 73-87) และหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ สัดส่วนการกู้ในระบบยังเพิ่มขึ้นอีก สำหรับครัวเรือนอาชีพหลักอื่นสัดส่วนการเป็นหนี้ในระบบสูงขึ้นอย่างชัดเจนเช่นกันในปี 2545 และ 2547 แต่ครัวเรือนที่มีสัดส่วนการเป็นหนี้ในระบบเพิ่มขึ้นอย่างมากคือ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นจากเพียงร้อยละ 26.02 ในปี 2537 เพิ่มเป็นร้อยละ 78.52 ในปี 2547 สำหรับครัวเรือนที่กู้จากทั้งสองระบบส่วนใหญ่มีสัดส่วนครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ตามแหล่งสินเชื่อทั่วประเทศ (ตารางที่ 4.6) ครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบมีรายได้และหนี้เฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งก่อนและหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ตามมาด้วยครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งจากในระบบและนอกระบบ และน้อยที่สุดเป็นการกู้จากนอกระบบเพียงแหล่งเดียว แต่สำหรับระดับหนี้ต่อรายได้ครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งสองแหล่งมีสัดส่วนสูงที่สุด ตามมาด้วยครัวเรือนที่กู้ในระบบ ซึ่งมีหนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ แต่ครัวเรือนที่กู้นอกระบบเพียงแหล่งเดียวซึ่งมีหนี้ต่อรายได้ต่ำที่สุด จะมีหนี้ต่อรายได้ลดลง

หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยรายได้และหนี้เฉลี่ยของครัวเรือนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนี้และรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 4.5

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ตามแหล่งสินเชื่อ ปี 2537-2547

หน่วย : ร้อยละ

แหล่งสินเชื่อ	2537*	2541*	2545	2547
ครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ				
เฉพาะในระบบ	31.45	34.57	71.23	71.94
เฉพาะนอกระบบ	60.23	56.83	17.15	13.84
ทั้งในและนอกระบบ	8.32	8.60	11.62	14.22
ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง หรือนักบริหารที่รับจ้าง				
เฉพาะในระบบ	72.82	76.08	86.16	86.72
เฉพาะนอกระบบ	16.71	11.39	7.88	4.45
ทั้งในและนอกระบบ	10.47	12.53	5.96	8.84
ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				
เฉพาะในระบบ	26.02	21.93	78.00	78.52
เฉพาะนอกระบบ	65.21	69.26	9.23	7.25
ทั้งในและนอกระบบ	8.77	8.82	12.76	14.23
ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				
เฉพาะในระบบ	30.49	33.42	65.33	67.86
เฉพาะนอกระบบ	62.67	58.55	22.43	16.56
ทั้งในและนอกระบบ	6.84	8.02	12.23	15.59
ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในระบบการผลิต				
เฉพาะในระบบ	24.26	31.29	63.35	63.70
เฉพาะนอกระบบ	67.60	60.79	24.64	21.00
ทั้งในและนอกระบบ	8.14	7.92	12.01	15.31

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : * ข้อมูลแหล่งสินเชื่อ ปี 2537 และ 2541 ไม่ได้ถามถึงแหล่งสินเชื่อโดยตรง แต่ได้จากข้อมูลการกู้ยืมเงินหรือใช้เงินคืนในระหว่างเดือนที่ทำสำรวจจากแหล่งต่างๆ ทำให้ตัวอย่างครัวเรือนที่เป็นหนี้กว่าครึ่งหนึ่งไม่สามารถระบุแหล่งสินเชื่อได้

ตารางที่ 4.6

ระดับรายได้ และหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 จำแนกตามแหล่งสินเชื่อ

แหล่งสินเชื่อ	2537*	2541*	2545	2547
ครัวเรือนที่มีเฉพาะหนี้ในระบบ				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี (บาท)	247,480	313,166	177,707	185,016
อัตราการเติบโตรายได้อัตโนมัติ (ร้อยละ)		6.06	-13.21	2.04
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	213,175	292,044	152,400	170,362
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		8.19	-15.01	5.73
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.70	0.91	0.76	0.88
ครัวเรือนที่มีเฉพาะหนี้นอกระบบ				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี (บาท)	108,434	124,274	134,877	142,293
อัตราการเติบโตรายได้อัตโนมัติ (ร้อยละ)		3.47	2.07	2.71
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	48,995	71,571	51,474	52,056
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		9.94	-7.91	0.56
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.48	0.57	0.37	0.36
ครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในและนอกระบบ				
รายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/ปี (บาท)	208,383	247,608	144,468	146,527
อัตราการเติบโตรายได้อัตโนมัติ (ร้อยละ)		4.41	-12.60	0.71
หนี้เฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท)	150,840	240,810	126,744	143,918
อัตราการเติบโตหนี้เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)		12.41	-14.82	6.56
หนี้ต่อรายได้ทั้งปี (เท่า)	0.87	0.97	0.92	1.04

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

* ข้อมูลแหล่งสินเชื่อ ปี 2537 และ 2541 ไม่ได้มาจากการถามถึงแหล่งสินเชื่อโดยตรง แต่ได้จากข้อมูลการกู้ยืมเงินหรือใช้เงินคืนในระหว่างเดือนที่ทำสำรวจจากแหล่งต่างๆ ทำให้ตัวอย่างครัวเรือนที่เป็นหนี้กว่าครึ่งไม่สามารถระบุแหล่งสินเชื่อได้

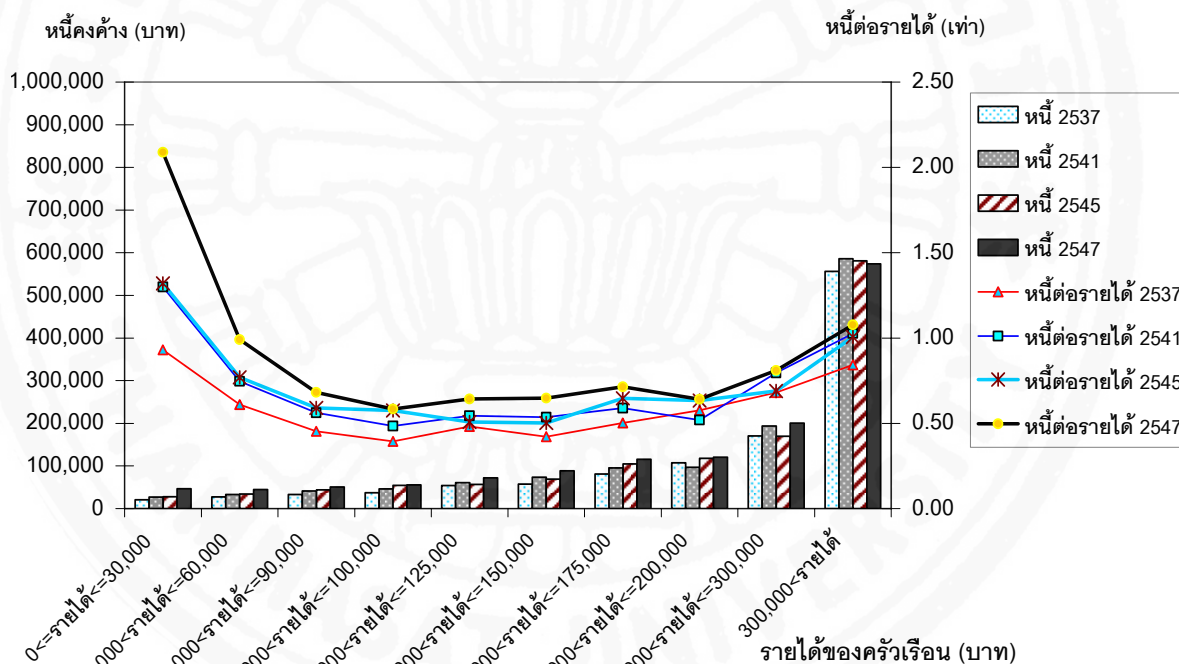
4.2 การก่อกำหนดของครัวเรือน จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและประชากร

เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการก่อกำหนดของครัวเรือนมากขึ้น จึงได้พิจารณาการก่อกำหนดจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจและประชากร เพื่อให้เห็นรายละเอียดการก่อกำหนดของครัวเรือนในแต่ละกลุ่มได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งผลการศึกษาเป็นดังนี้

4.2.1 การก่อกำหนดของครัวเรือน จำแนกตามรายได้

ภาพที่ 4.9

หนี้ และหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามรายได้

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

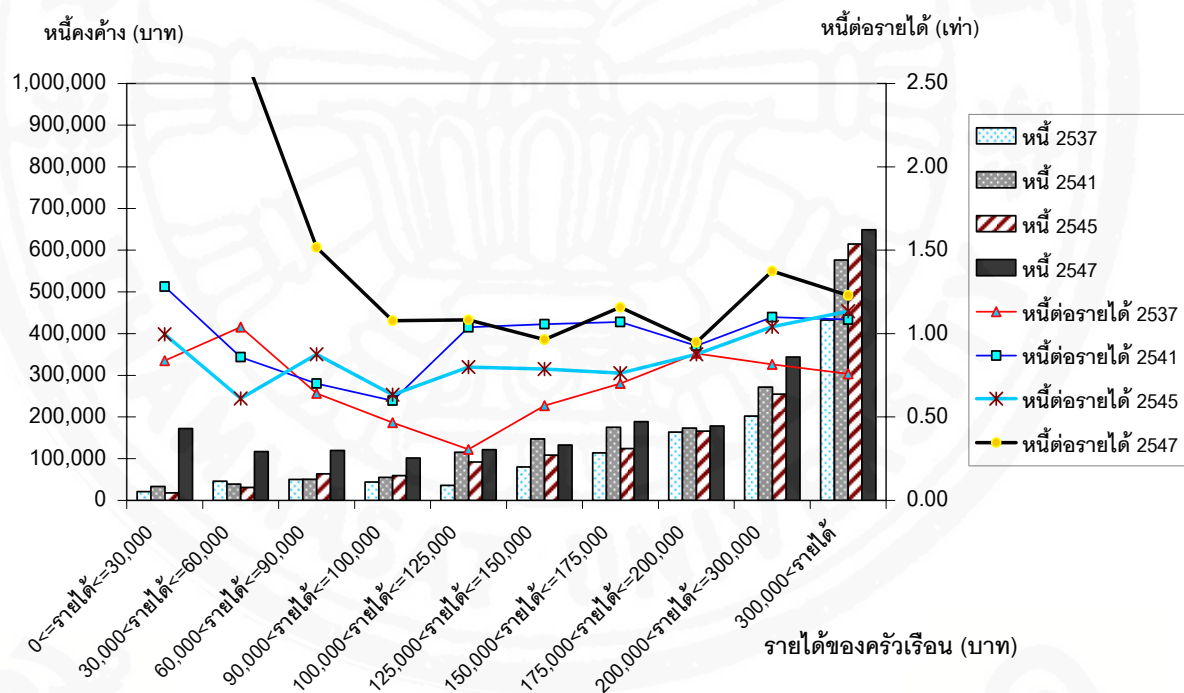
เมื่อพิจารณาการก่อกำหนดของครัวเรือน ทั้งจำนวนหนี้คงค้าง และหนี้ต่อรายได้ในปี 2537-2547 ซึ่งข้อมูลล้วนอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term) โดยแยกเป็นกลุ่มตามขั้นรายได้ของครัวเรือน 10 กลุ่ม (ภาพที่ 4.9) พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศที่มีรายได้น้อยๆ จะมีจำนวนหนี้คงค้างน้อยที่สุด แต่เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นหนี้คงค้างจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น แต่สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้สูงมากๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้มากที่สุด จะมีจำนวนหนี้คงค้างมากที่สุด โดยหลังจากวิกฤต

เศรษฐกิจครัวเรือนทุกกลุ่มรายได้มีจำนวนหนี้คงค้างเพิ่มขึ้น แต่มีข้อสังเกตว่าในปี 2541 ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี มีหนี้เพิ่มขึ้นกว่าปีอื่นๆ

เมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ พบว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อยๆ มีหนี้ต่อรายได้สูง ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้ในระดับกลางๆ (มากกว่า 90,000 ถึง 100,000 บาทต่อปี) มีหนี้ต่อรายได้ต่ำที่สุด สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้มากเป็นอีกกลุ่มที่มีหนี้ต่อรายได้สูง แต่ยังไม่พอกว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อยๆ (ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี) อย่างไรก็ตามหนี้ต่อรายได้หลังวิกฤตเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในเกือบทุกกลุ่มของรายได้ โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำและสูงที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จากไม่ถึง 1 เท่า เป็นเกือบ 1 เท่า หรือมากกว่า

ภาพที่ 4.10

หนี้ และหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง ที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามรายได้

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

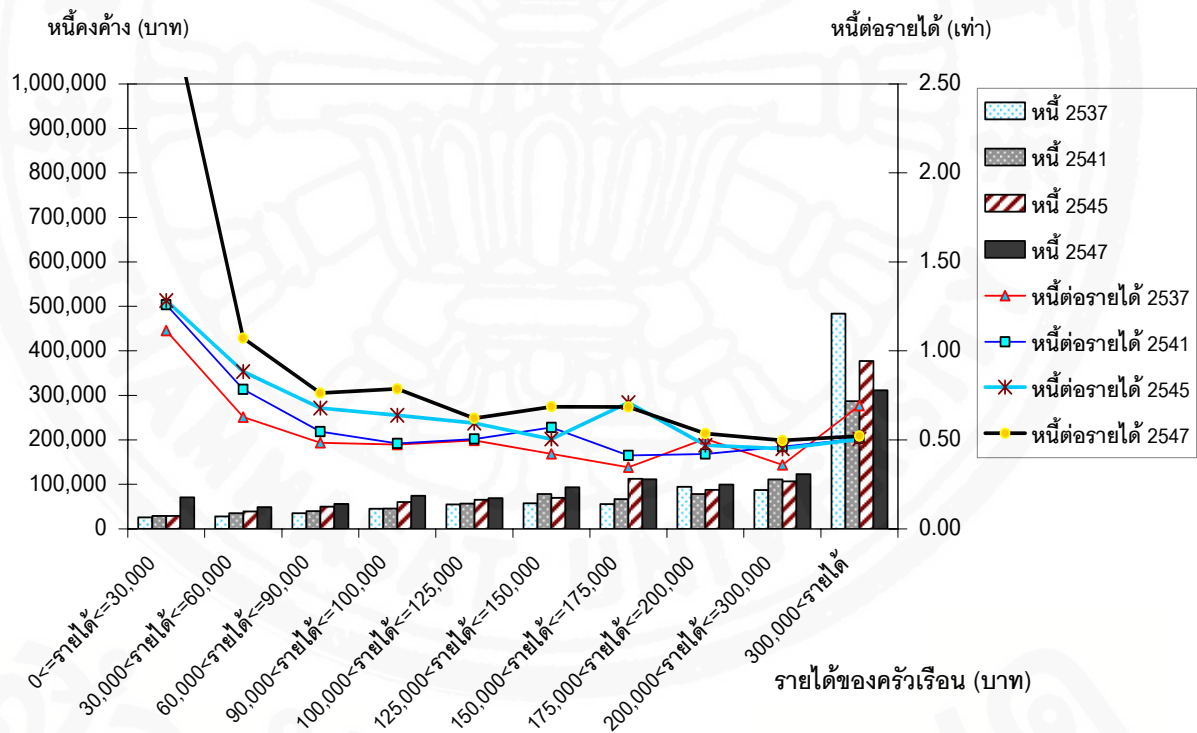
เมื่อแยกการศึกษาตามอาชีพหลักของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง (ภาพที่ 4.10) ซึ่งเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้แน่นอน ครัวเรือนส่วนใหญ่ที่เป็นหนี้มีรายได้สูงกว่า 200,000 บาทต่อปี โดยครัวเรือนที่มีรายได้น้อยๆ จะมีหนี้ น้อย ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้มากจะมีหนี้มาก และหนี้คงค้างได้เพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มรายได้ อย่าง ชัดเจนหลังวิกฤตเศรษฐกิจ สำหรับในปี 2541 หนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างมากในกลุ่มที่มีรายได้กลางๆ ขึ้นไป

ส่วนในปี 2547 ครว้เรือนมีหนี้เพิ่มขึ้นมากจากปี 2537 โดยเฉพาะครว้เรือนที่มีรายได้ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตามครว้เรือนกลุ่มนี้เป็นเพียงส่วนน้อยในอาชีพหลักนี้ (กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดมีส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 ของครว้เรือนที่มีหนี้)

ในปี 2537 ซึ่งครว้เรือนที่มีรายได้ต่ำและสูงมีหนี้ต่อรายได้สูง ครว้เรือนที่มีรายได้กลางๆ (มากกว่า 100,000 ถึง 125,000 บาทต่อปี) มีหนี้ต่อรายได้ต่ำที่สุด สำหรับปี 2541 ครว้เรือนที่มีรายได้ระดับกลาง (มากกว่า 100,000 ถึง 200,000 บาทต่อปี) มีหนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนคือมากกว่า 1 เท่า แต่ได้ลดลงในปี 2545 แล้วจึงเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี 2547 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงพอๆ กับปี 2541

ภาพที่ 4.11

หนี้ และหนี้ต่อรายได้ของครว้เรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามรายได้

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

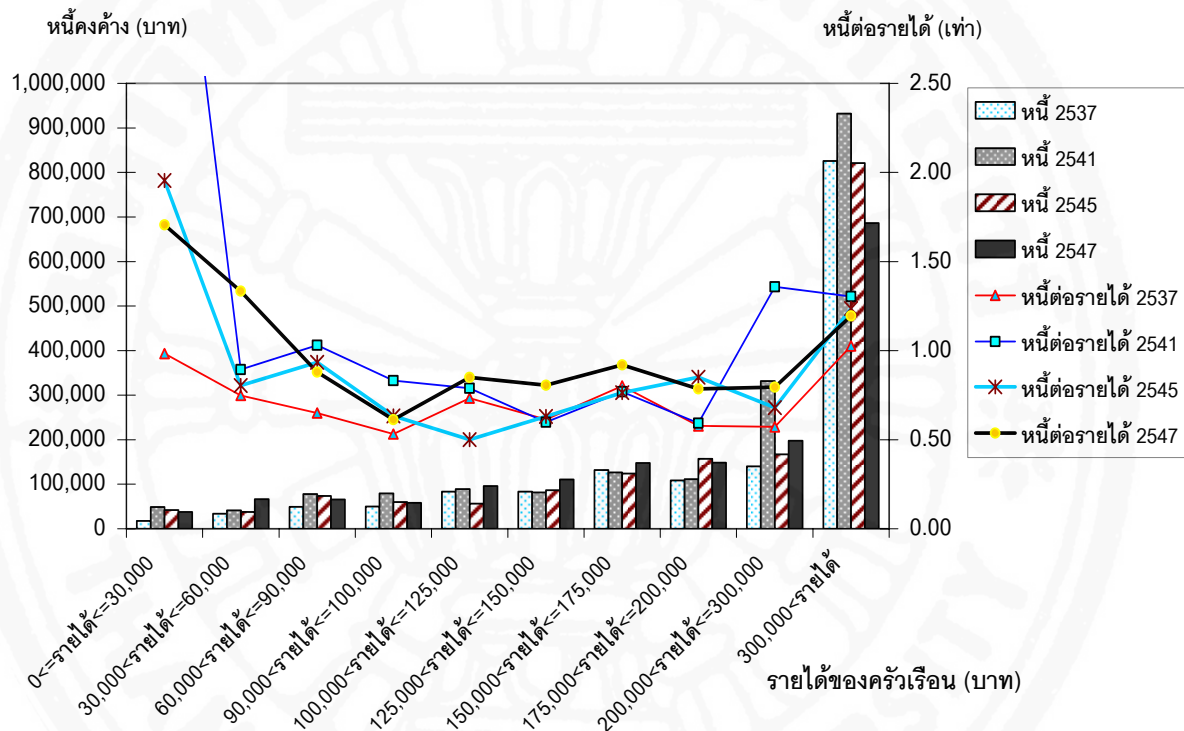
จากภาพที่ 4.11 ครว้เรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่มีรายได้ต่ำจะมีระดับหนี้ที่ต่ำ และครว้เรือนที่มีรายได้สูงจะมีหนี้ที่สูง หนี้ในปี 2541 อยู่ในระดับใกล้เคียงกับปี 2537 หากพิจารณาสัดส่วนหนี้ต่อรายได้พบว่า ครว้เรือนที่มีรายได้น้อยมีหนี้ต่อรายได้สูงที่สุด และเมื่อรายได้สูงขึ้นหนี้ต่อรายได้จะค่อยลดลง และเพิ่มขึ้นอีก

เพียงเล็กน้อยในครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่สุด รูปแบบจึงไม่ค่อยเหมือนลักษณะ U shape นัก หนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2537 ในเกือบทุกกลุ่มรายได้ แต่ชัดเจนคือ ในกลุ่มที่มีรายได้ ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นครัวเรือนส่วนใหญ่ของกลุ่มอาชีพหลักนี้

ภาพที่ 4.12

หนี้ และหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม

ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามรายได้

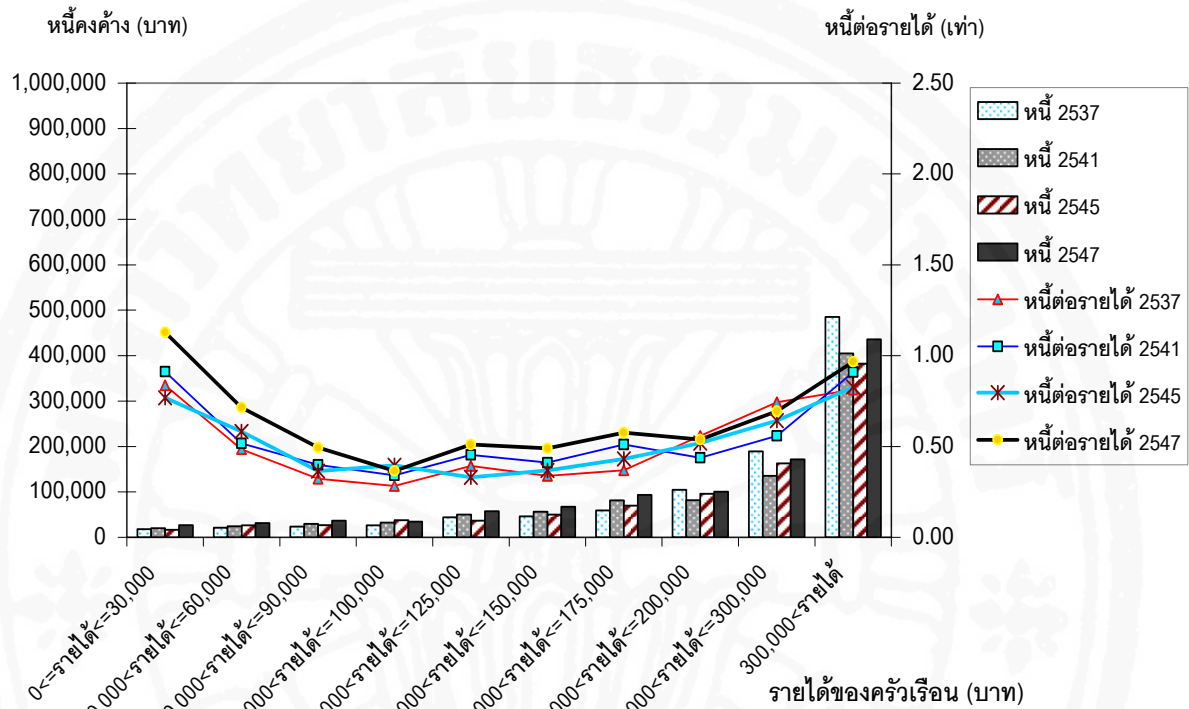

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

เมื่อดูกลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ (ภาพที่ 4.12) การเพิ่มขึ้นของหนี้ และภาระหนี้ตามรายได้เป็นไปในลักษณะเดียวกับกลุ่มอื่นๆ ระดับหนี้ และภาระหนี้หลังวิกฤตเศรษฐกิจของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเกือบทุกกลุ่มรายได้ ยกเว้นกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุดที่มีหนี้ต่ำกว่าปี 2537 มีข้อสังเกตว่าหนี้ในปี 2541 เพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี และกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่ไม่เกิน 90,000 บาทต่อปีมีภาระหนี้เพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก (ครัวเรือนกลุ่มนี้มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20-30 ของครัวเรือนที่มีหนี้)

ภาพที่ 4.13

หนี้ และหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามรายได้

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

สำหรับครัวเรือนกลุ่มสุดท้ายคือ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต (ภาพที่ 4.13) ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีหนี้ น้อยที่สุด และครัวเรือนที่มีรายได้มากมีหนี้มากที่สุด ครัวเรือนที่มีรายได้ที่ต่ำถึงระดับกลางมีหนี้ เพิ่มขึ้นหลังวิกฤต แต่ครัวเรือนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง (มากกว่า 150,000 บาทต่อปี) หนี้กลับลดลง นอกจากนี้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมีหนี้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในปี 2541 สำหรับสัดส่วน หนี้ต่อรายได้มีลักษณะ U shape ตามรายได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีหนี้ต่อรายได้ต่ำสุดในช่วงรายได้ 60,000-100,000 บาทต่อปี

4.2.2 การก่อกำเนิดของครัวเรือน จำแนกตามเงินช่วยเหลือ

ครัวเรือนที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐหรือองค์กรต่างๆ หรือบุคคลอื่นนอกครัวเรือน ย่อมแสดงถึงความไม่มั่นคงหรือมีปัญหาภายในครอบครัว จึงทำให้มีโอกาสกู้ยืมได้มาก ยิ่งถ้าหากเงินที่ได้รับการช่วยเหลือไม่มากแต่กลับมีความต้องการใช้มากก็จะทำให้ต้องกู้ยืมในจำนวนที่มากตามมา จากตารางที่ 4.7 ครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือในปี 2537 มีสัดส่วนที่เป็นหนี้กับที่ไม่เป็นหนี้พอๆ กัน ยกเว้นครัวเรือนครัวเรือนประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นมีครัวเรือนที่เป็นหนี้มากกว่าเล็กน้อย แต่ในหลังวิกฤตโดยเฉพาะปี 2547 ครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือที่เป็นหนี้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งครัวเรือนทั่วประเทศ และแยกตามอาชีพหลักเพิ่มเป็นร้อยละ 70-75 แต่สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีสัดส่วนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 83.46

ตารางที่ 4.7

สัดส่วนครัวเรือน 4 อาชีพหลักที่ไม่เป็นและเป็นหนี้ เฉพาะที่มีเงินช่วยเหลือ ปี 2537-2547

หน่วย : ร้อยละ

อาชีพหลัก	2537		2541		2545		2547	
	ไม่มีหนี้	มีหนี้	ไม่มีหนี้	มีหนี้	ไม่มีหนี้	มีหนี้	ไม่มีหนี้	มีหนี้
ครัวเรือนทั่วประเทศ	58.45	41.55	47.99	52.01	35.85	64.15	30.87	69.13
- วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง	53.39	46.61	33.15	66.85	32.93	67.07	25.23	74.77
- การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น	47.62	52.38	34.88	65.12	20.90	79.10	16.54	83.46
- ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม	56.21	43.79	42.65	57.35	29.80	70.20	25.84	74.16
ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ								
- คณงานเกษตร คณงานทั่วไป เสมียนพนักงาน	55.77	44.23	44.20	55.80	35.33	64.67	28.30	71.70
หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต								

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

เมื่อแบ่งครัวเรือนที่มีหนี้ที่มีเงินช่วยเหลือเป็น 6 กลุ่ม ตามจำนวนเงินช่วยเหลือต่อปี พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้และมีเงินช่วยเหลือต่ำมีสัดส่วนสูงที่สุด มีสัดส่วนค่อนข้างสูง และหลังจากวิกฤตสัดส่วนนี้ได้เพิ่มขึ้น

จากตารางที่ 4.8 และตารางที่ 4.9 พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้และมีเงินช่วยเหลือมีหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นหลังจาก 2537 ทั้งโดยรวมทั่วประเทศ และแยกตามอาชีพหลัก แต่หนี้คงค้างในปี 2541 จะเพิ่มสูงในกลุ่มครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือจำนวนมาก (ยกเว้นครัวเรือนประกอบวิชาชีพ นักวิชาการฯ ที่เพิ่มเกือบทุกช่วงของเงินช่วยเหลือ) เมื่อพิจารณาหนี้คงค้างตามช่วงของเงินช่วยเหลือจะพบว่าหนี้ของครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือน้อยจะมีจำนวนมาก (แต่น้อยกว่าครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือมาก) เมื่อเงินช่วยเหลือมากขึ้นหนี้จะลดลง แต่หากครัวเรือนที่เงินช่วยเหลือจำนวนมากหนี้ก็จะกลับสูงขึ้นมากอีก

เมื่อพิจารณาที่ภาระหนี้ของครัวเรือนด้วยสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนจากตารางที่ 4.8 โดยภาพรวมทั้งประเทศ หนี้ต่อรายได้เพิ่มขึ้นจากปี 2537 แต่ไม่มากนัก ในทุกช่วงของเงินช่วยเหลือ แต่ครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือน้อยที่สุด และมากที่สุดจะค่อนข้างมีภาระหนี้มากกว่ากลุ่มอื่น และหนี้ต่อรายได้จะเพิ่มขึ้นมากในกลุ่มที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ (ตารางที่ 4.9) ในเกือบทุกช่วงเงินช่วยเหลือ และครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตรฯ ที่มีเงินช่วยเหลือต่ำและสูงมาก สำหรับปี 2541 ครัวเรือนที่มีภาระหนี้สูงขึ้นเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีเงินช่วยเหลือจำนวนมาก ในครัวเรือนที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการฯ เกือบทุกกลุ่มในปีดังกล่าว

ชำนาญกหอสมุด

ตารางที่ 4.8

สัดส่วนครัวเรือน หนี้คงค้าง และสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ ปี 2537-2547 : จำแนกตามเงินช่วยเหลือ

เงินช่วยเหลือ (บาท)	สัดส่วนครัวเรือน เฉพาะที่มีหนี้ (ร้อยละ)				หนี้คงค้าง ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ (บาท)				หนี้ต่อรายได้ ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ (เท่า)			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
ไม่มีเงินช่วยเหลือ	65.05	64.25	44.81	38.87	124,919	157,918	192,125	219,044	0.64	0.78	0.79	0.90
0<เงินช่วยเหลือ<=5,000	11.41	9.76	22.28	27.67	43,143	54,259	78,838	102,998	0.58	0.57	0.61	0.85
5,000<เงินช่วยเหลือ<=10,000	7.56	6.35	8.32	7.36	34,333	57,865	65,984	74,810	0.43	0.60	0.78	0.74
10,000<เงินช่วยเหลือ<=20,000	7.04	7.29	7.44	9.02	37,392	62,706	64,776	85,364	0.42	0.50	0.61	0.75
20,000<เงินช่วยเหลือ<=50,000	5.88	8.56	11.33	11.76	82,027	92,056	79,711	97,704	0.62	0.58	0.64	0.73
50,000<เงินช่วยเหลือ<=100,000	1.85	2.24	3.68	3.29	118,803	165,398	141,808	162,910	0.49	0.70	0.68	0.72
100,000<เงินช่วยเหลือ	1.22	1.55	2.14	2.02	200,215	334,127	183,765	336,864	0.56	0.66	0.58	0.94

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.9

หนี้คงค้างของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก ปี 2537-2547 : จำแนกตามเงินช่วยเหลือ

หน่วย : บาท

เงินช่วยเหลือ (บาท)	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
ไม่มีเงินช่วยเหลือ	303,975	413,720	424,225	501,026	54,995	65,523	90,205	95,976	250,667	305,914	319,469	301,399	86,607	91,954	94,849	121,977
0<เงินช่วยเหลือ<=5,000	146,082	265,213	356,643	394,091	31,745	42,548	55,173	71,901	84,398	86,765	106,500	143,766	35,592	40,798	47,903	66,527
5,000<เงินช่วยเหลือ<=10,000	112,135	268,024	209,902	215,318	23,492	38,835	45,092	64,127	61,580	69,755	110,352	117,872	35,494	61,772	51,356	58,763
10,000<เงินช่วยเหลือ<=20,000	140,708	400,828	475,588	235,352	34,513	44,014	42,745	65,271	93,718	89,017	84,779	137,081	28,357	52,558	48,218	65,165
20,000<เงินช่วยเหลือ<=50,000	230,819	242,836	284,197	367,451	60,185	43,293	65,035	73,293	140,358	274,490	129,287	152,294	85,006	120,923	89,088	114,999
50,000<เงินช่วยเหลือ<=100,000	368,418	415,539	395,194	507,231	21,267	70,435	177,328	109,316	283,896	492,090	259,605	558,349	193,366	204,213	241,618	203,978
100,000<เงินช่วยเหลือ	161,526	583,683	717,157	605,434	14,115	1,840,312	242,641	1,559,047	546,927	582,557	372,837	342,611	647,436	943,402	204,300	487,670

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

4.2.3 การก่อกำเนิดของครัวเรือน จำแนกตามการมีที่อยู่อาศัย

จากตารางที่ 4.10 จะเห็นว่าครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง (รวมทั้งที่ยังติดภาระหนี้อยู่) ประมาณร้อยละ 85 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แทบไม่เปลี่ยนแปลงในช่วง 10 ปี ขณะที่หนี้คงค้างของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นจากปี 2537 จาก 100,232 บาทต่อครัวเรือน เป็น 148,165 บาทต่อครัวเรือนในปี 2547 แต่หนี้คงค้างของครัวเรือนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยจะต่ำกว่าหนี้ของครัวเรือนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยทั้ง 4 ปี แต่มีหนี้ต่อรายได้สูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีที่อยู่อาศัย (ยกเว้นปี 2541) โดยหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นหลังช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในปี 2547 ที่เท่ากับ 0.84 เท่า เพิ่มจาก 0.61 เท่าของรายได้ ในปี 2537

ตารางที่ 4.10

สัดส่วนครัวเรือน ระดับหนี้ของครัวเรือนทั่วประเทศที่มีหนี้ : จำแนกตามการมีที่อยู่อาศัย

การมีที่อยู่อาศัย	ครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ			
	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนมีหนี้ (ร้อยละ)				
ไม่มีที่อยู่อาศัย	15.89	14.07	14.55	14.85
มีที่อยู่อาศัย	84.11	85.93	85.45	85.15
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)				
ไม่มีที่อยู่อาศัย	104,211	135,200	136,963	163,995
มีที่อยู่อาศัย	100,232	131,213	131,331	148,165
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)				
ไม่มีที่อยู่อาศัย	0.51	0.74	0.67	0.80
มีที่อยู่อาศัย	0.61	0.70	0.72	0.84

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

จากตารางที่ 4.11 คริวเรือที่มีหนี้ทั้ง 4 อาชีพหลักมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยเฉพาะคริวเรือที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่คริวเรือเกือบทั้งหมดมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง แต่เป็นคริวเรือที่มีหนี้ต่ำที่สุด และส่วนใหญ่มีหนี้ รวมทั้งภาระหนี้น้อยกว่าและยังเพิ่มขึ้นน้อยกว่าคริวเรือที่ไม่มีที่อยู่อาศัย

สำหรับคริวเรืออาชีพอื่นที่เหลือที่มีที่อยู่อาศัยมีหนี้คงค้างสูงกว่าคริวเรือที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ซึ่งคริวเรือที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้างที่มีที่อยู่อาศัยมีหนี้คงค้าง และภาระหนี้สูงที่สุด และเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจาก 322,915 บาทต่อคริวเรือ ซึ่งเป็นหนี้ 0.81 เท่าของรายได้ทั้งปี ในปี 2537 เป็น 473,757 บาทต่อคริวเรือ หรือเป็นหนี้ 1.24 เท่าของรายได้ทั้งปี ในปี 2547 ส่วนคริวเรือที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต แม้หนี้คงค้างของคริวเรือที่มีที่อยู่อาศัยจะสูงกว่าที่ไม่มีที่อยู่อาศัย แต่ไม่ต่างกันมาก และยังเป็นคริวเรือที่มีภาระหนี้ต่ำที่สุดด้วย แม้หนี้คงค้างและภาระหนี้ได้เพิ่มขึ้นจากปี 2537 แต่ก็ยังไม่สูงนัก

เนื่องจากการกู้ยืมเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยจะเป็นภาระหนี้ที่สำคัญสำหรับคริวเรือ จึงได้อาศัยข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ ปี 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากปีก่อนๆ ที่สำคัญ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม ซึ่งเพิ่มในส่วนการกู้ยืมเพื่อใช้ซื้อหรือเช่าซื้อบ้านและ/ ที่ดิน (ซึ่งที่ผ่านมาถูกจัดให้อยู่ประเภทการกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายในคริวเรือ) โดยศึกษาเฉพาะคริวเรือที่มีหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยทั่วประเทศ (ตารางที่ 4.12) ซึ่งมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 18.04 ของคริวเรือที่มีหนี้ทั่วประเทศ และมีหนี้สูงถึง 378,248 บาทต่อคริวเรือ โดยเป็นหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 80.44 ของหนี้คงค้าง ซึ่งคริวเรือที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ ที่มีสัดส่วนจำนวนคริวเรือที่เป็นหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยมากที่สุดคือร้อยละ 45.02 ของคริวเรือที่เป็นหนี้ และคริวเรือที่มีหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยอาชีพนี้มีภาระหนี้สูงที่สุดถึง 1.65 เท่าของรายได้ทั้งปี

คริวเรือส่วนใหญ่จะเป็นหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยประมาณร้อยละ 80-85 ของหนี้คงค้าง (ยกเว้นคริวเรือที่ประกอบอาชีพการเกษตรฯ มีเพียงร้อยละ 58 ของหนี้คงค้างเท่านั้น ส่วนที่เหลือมักใช้เพื่อใช้ในการทำการเกษตร) คริวเรือที่ประกอบอาชีพคนงานฯ แม้จะมีสัดส่วนหนี้เพื่อที่อยู่อาศัยต่อหนี้คงค้างสูงที่สุด แต่ภาระหนี้ของคริวเรือที่มีที่อยู่อาศัยมีเพียง 1.15 เท่าของรายได้เท่านั้น ซึ่งถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น และมีเพียงคริวเรือร้อยละ 17.77 ของคริวเรือที่เป็นหนี้เท่านั้นที่มีหนี้เพื่อที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.11

สัดส่วนครัวเรือน ระดับหนี้ของครัวเรือน 4 อาชีพหลักที่มีหนี้ : จำแนกตามการมีหนี้อยู่อาศัย

การมีที่อยู่อาศัย	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนมีหนี้ (ร้อยละ)																
ไม่มีที่อยู่อาศัย	31.70	26.28	25.77	24.30	1.68	1.96	1.16	1.32	24.87	19.01	22.13	21.50	24.92	23.14	21.55	22.04
มีที่อยู่อาศัย	68.30	73.72	74.23	75.70	98.32	98.04	98.84	98.68	75.13	80.99	77.87	78.50	75.08	76.86	78.45	77.96
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)																
ไม่มีที่อยู่อาศัย	191,693	325,988	296,420	376,023	55,415	62,390	53,229	131,721	134,164	167,338	168,981	159,135	75,901	84,028	75,910	85,659
มีที่อยู่อาศัย	322,915	422,011	436,535	473,757	46,800	56,944	70,078	81,217	244,007	291,942	253,825	251,373	77,189	90,833	77,978	97,651
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)																
ไม่มีที่อยู่อาศัย	0.64	0.98	0.90	1.41	0.59	0.97	0.42	1.35	0.64	1.19	0.76	0.75	0.39	0.47	0.40	0.50
มีที่อยู่อาศัย	0.81	1.08	1.07	1.24	0.61	0.64	0.74	0.88	0.77	0.99	0.85	0.99	0.51	0.54	0.52	0.63

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.12

รายได้ หนึ่งค่าง หนึ่งต่อรายได้ สัดส่วนหนึ่งเพื่อที่อยู่อาศัยต่อหนึ่งค่าง สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนึ่ง
เพื่อที่อยู่อาศัยต่อหนึ่งทั้งหมดของครัวเรือนที่มีหนึ่งที่อยู่อาศัย ปี 2547

อาชีพหลัก	รายได้ ต่อปี (บาท)	หนึ่ง ค่าง (บาท)	หนึ่งต่อ รายได้ (เท่า)	หนึ่งเพื่อ ที่อยู่ อาศัย (บาท)	หนึ่งเพื่อที่อยู่ อาศัยต่อหนึ่ง ค่าง (%)	ครัวเรือนที่มี หนึ่งเพื่อที่ อยู่อาศัยต่อ ครัวเรือน ที่มีหนึ่งทั้งหมด (%)
ครัวเรือนที่มีหนึ่งเพื่ออยู่อาศัยทั่วประเทศ	274,215	378,248	1.32	304,260	80.44	18.04
- วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง	478,422	699,143	1.65	566,738	81.06	45.02
- การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง หรือเช่าที่ดินผู้อื่น	122,967	111,245	1.00	64,969	58.40	11.30
- ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม	311,929	488,210	1.58	383,283	78.51	18.08
ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ						
- คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	202,853	256,196	1.15	217,309	84.82	17.77

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

4.2.4 การก่อกำหนดของครัวเรือน จำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน

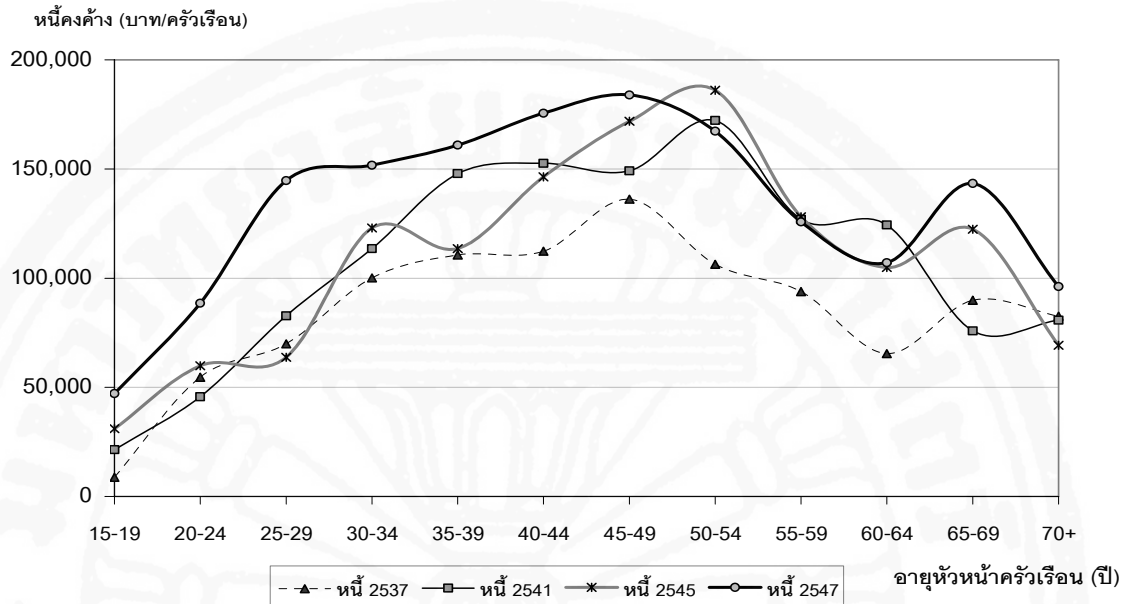
จากภาพที่ 4.14 พบว่าหนึ่งค้ำของครัวเรือนที่มีพื้นที่ทั่วประเทศ เมื่อพิจารณาตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนมีลักษณะแบบ hump shape ตามทฤษฎีวิถีจักรชีวิต (Life Cycle Theory of Consumption) คือ ครัวเรือนที่มีอายุน้อยจะมีรายได้ที่น้อยทำให้มีความต้องการในการกู้มาก แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องอายุ และรายได้ทำให้ไม่สามารถกู้ได้มากนัก แต่เมื่อครัวเรือนมีอายุมากขึ้นรายได้มากขึ้นจะมีข้อจำกัดในการกู้ลดลงทำให้สามารถกู้ได้จำนวนมาก จนเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุแม้รายได้จะลดลงครัวเรือนก็สามารถนำทรัพย์สินที่มีอยู่มาใช้เพื่อรักษาระดับการบริโภค และยังมีข้อจำกัดในการกู้ยืมที่เพิ่มขึ้นเพราะอายุมากแล้ว ทำให้มีการกู้ยืมน้อยลง ซึ่งช่วงอายุที่ครัวเรือนมีหนี้สูงสุดจะอยู่ในวัยกลางคน คือช่วงอายุ 45-49 ปี สำหรับปี 2537 และ 2547 ช่วงอายุ 50-54 ปี สำหรับปี 2541 และ 2545 โดยหนึ่งค้ำหลังวิกฤตเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในทุกช่วงอายุอย่างชัดเจน

สำหรับสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนมีลักษณะเป็นแบบ hump shape ตามอายุหัวหน้าครัวเรือนในปี 2537 (ภาพที่ 4.15) แต่หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเป็นลักษณะแบบ hump shape ไม่ชัดเจน เนื่องจากครัวเรือนที่มีอายุน้อยมีหนี้ต่อรายได้ที่สูงขึ้น แม้ว่าครัวเรือนในช่วงอายุอื่นๆ มีภาระหนี้เพิ่มขึ้นด้วยก็ตาม ทำให้รูปแบบ hump shape ไม่ค่อยชัดเจน ซึ่งแม้ว่าหนี้จะเพิ่มขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่ครัวเรือนอายุยังน้อยยังมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่มากนักทำให้มีภาระหนี้เพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง สำหรับครัวเรือนวัยกลางคน หรือสูงวัย ภาระหนี้แม้จะเพิ่มขึ้นแต่ไม่เกิน 1 เท่าของรายได้

เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจครัวเรือนที่มีอายุน้อยๆ (ไม่เกิน 29 ปี) มีภาระหนี้ที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากครัวเรือนที่เคยมีข้อจำกัดในการกู้สามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อง่ายขึ้น เมื่อสภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำ และสถาบันการเงินได้หันมาปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคลมากขึ้น จากที่ช่วงก่อนวิกฤตได้เน้นการปล่อยสินเชื่อให้กับภาคธุรกิจ จะเห็นได้จากภาพรวมของการให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลทั้งระบบ พบว่าลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของผู้ให้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลที่เป็น Non-Bank คือ กลุ่มลูกค้าที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน (โชติชัย สุวรรณภรณ์ และมนุญ พุททวงศ์, ออนไลน์) ทำให้ครัวเรือนอายุน้อยที่มีรายได้ไม่มากสามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อได้ง่ายขึ้น สำหรับในอนาคตครัวเรือนที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มจะมีภาระหนี้ค่อนข้างมาก และหากพิจารณาภาระหนี้ของครัวเรือนอายุน้อยในอาชีพหลักต่างๆ จะพบทิศทางในลักษณะเช่นเดียวกันในบางอาชีพหลัก ดังที่จะอธิบายต่อไป

ภาพที่ 4.14

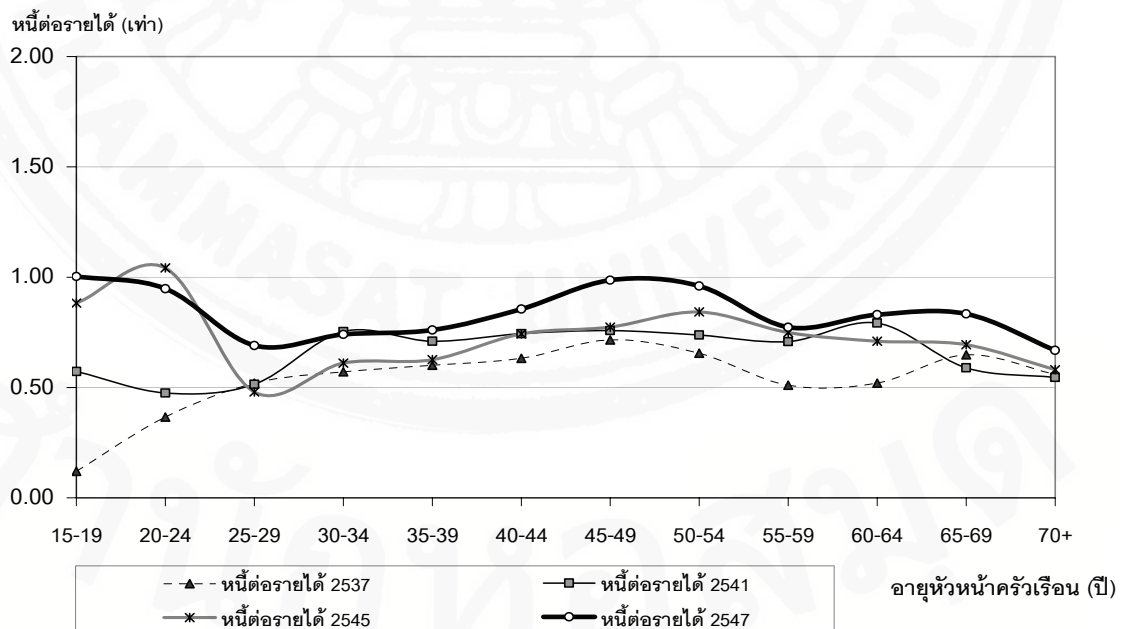
หนี้คงค้างของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.15

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

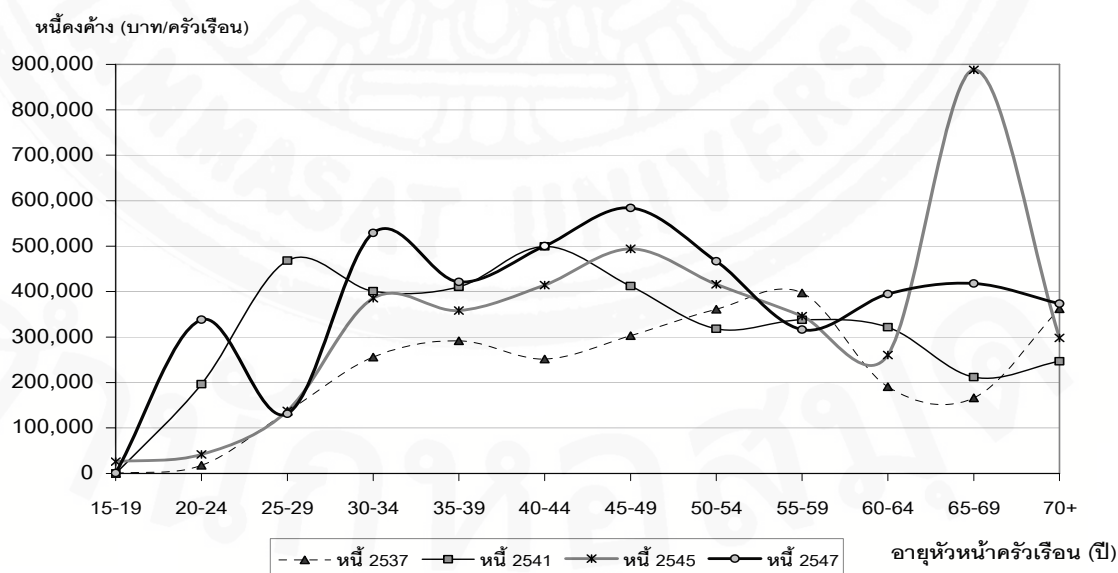
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

เมื่อพิจารณาตามอาชีพหลัก ครว้เรือ่นที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหาร ที่รับจ้างซึ่งเป็นครว้เรือ่นที่มีหนี้ค่างสูงที่สุดใน 4 อาชีพหลัก และมีลักษณะเป็น hump shape กับอายุของหัวหน้าครว้เรือ่น (ภาพที่ 4.16) โดยหัวหน้าครว้เรือ่นที่มีอายุตั้งแต่อายุ 45 ปีมีหนี้ค่างสูงที่สุด (ยกเว้นปี 2541 ซึ่งอายุ 40-44 มีหนี้สูงที่สุด) ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจหนี้ค่างมีความผันผวนในบางช่วงอายุ เช่น ช่วงอายุไม่เกิน 49 ปี โดยเฉพาะที่อายุน้อยๆ หนี้ค่างเพิ่มขึ้นจากปี 2537 อย่างมาก นอกจากนี้ในครว้เรือ่นที่อายุมากๆ เช่น อายุ 65-69 ในปี 2545 และ 2547 ครว้เรือ่นกลับมีหนี้เพิ่มขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ หนี้ต่อรายได้ของครว้เรือ่นยังมีลักษณะเป็น hump shape เช่นกัน (ภาพที่ 4.17) ภาระหนี้มีความผันผวนมากในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ครว้เรือ่นแทบจะทุกช่วงอายุมีภาระหนี้เพิ่มขึ้น ครว้เรือ่นกลุ่มนี้มีภาระหนี้สูงมากกว่า 1 เท่าของรายได้ในหลายช่วงอายุซึ่งส่วนใหญ่อายุไม่เกิน 54 ปี ซึ่งเทียบกับปี 2537 ที่ครว้เรือ่นทุกช่วงอายุมีภาระหนี้ไม่เกิน 1 เท่า นอกจากนี้เป็นที่สังเกตว่าในปี 2541 ครว้เรือ่นอายุไม่มาก ที่อายุไม่เกิน 44 ปี มีภาระหนี้สูงขึ้นมากจากปี 2537 ทั้งที่รายได้ของครว้เรือ่นไม่ได้ลดลง

ภาพที่ 4.16

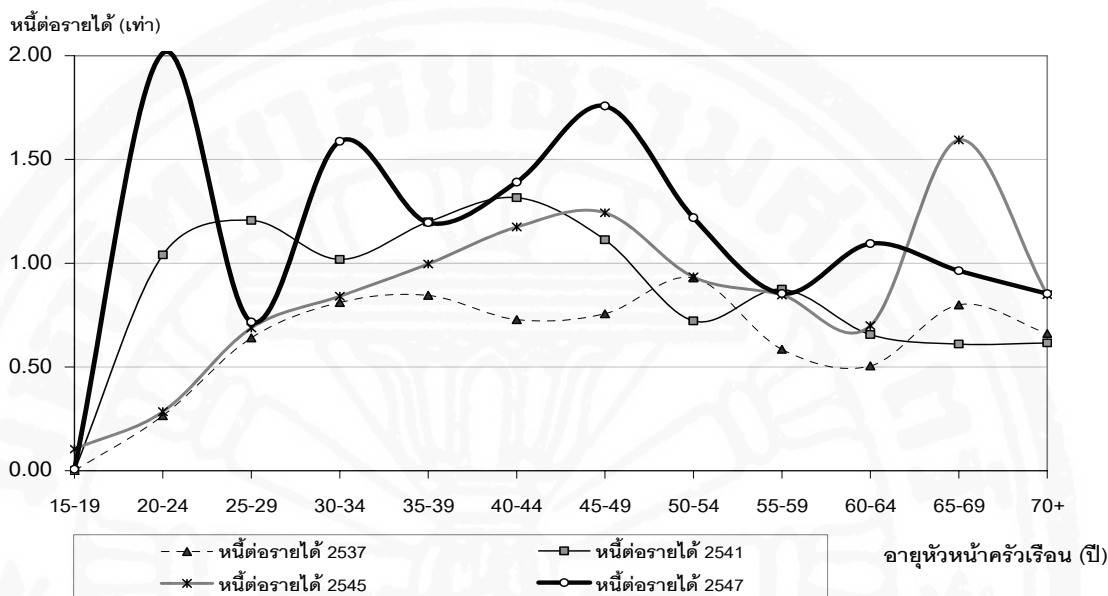
หนี้ค่างของครว้เรือ่นที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้างที่มีหนี้
: จำแนกตามอายุหัวหน้าครว้เรือ่น

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.17

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้างที่มีหนี้
: จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

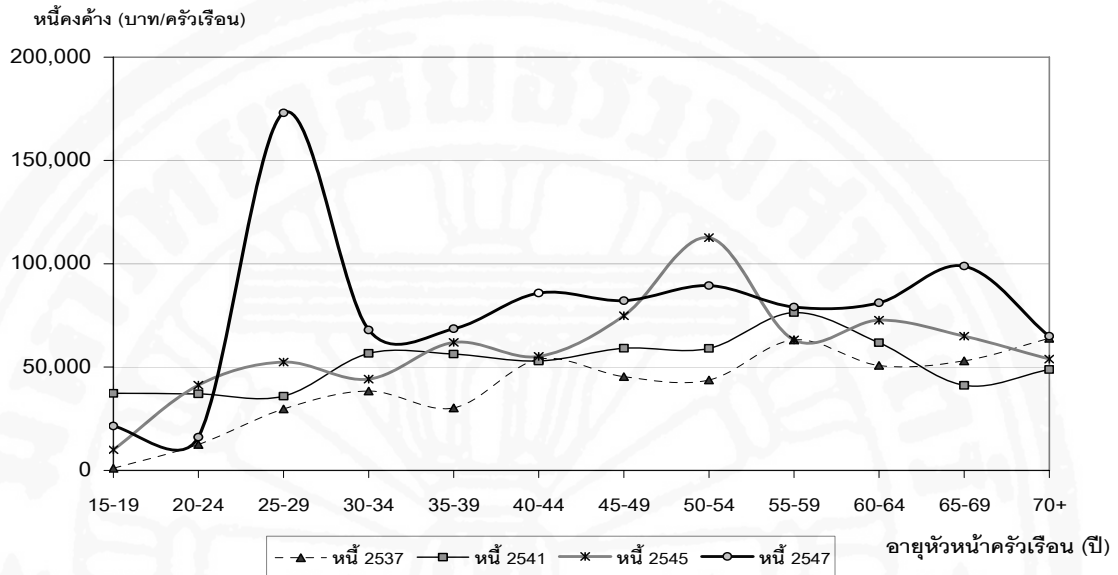
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นมีหนี้คงค้าง และหนี้ต่อรายได้ที่มีลักษณะแบบ hump shape ตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน แต่ไม่โค้งชัดเจนมาก (ภาพที่ 4.18-4.19)

หนี้คงค้างของครัวเรือนแต่ละช่วงอายุส่วนใหญ่จะไม่เกิน 100,000 บาทต่อครัวเรือน โดยหนี้ได้เพิ่มขึ้นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจค่อนข้างมากในหลายช่วงอายุ แต่ในปี 2541 หนี้ก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นสูงมากนัก ในส่วนรายได้ของครัวเรือนเมื่ออายุมากขึ้นรายได้จะค่อยๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งรายได้ของครัวเรือนอายุน้อยกับอายุมากไม่ต่างกันเหมือนกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการฯ ส่วนภาระหนี้พบว่าค่อยๆ เพิ่มขึ้นในปี 2545 และเพิ่มขึ้นมากในปี 2547 แต่ส่วนใหญ่ยังไม่เกิน 1 เท่าของรายได้ต่อปี แต่ในสองปีนี้ครัวเรือนที่มีอายุน้อยๆ 15-24 ปี ยังคงมีภาระหนี้ต่ำมากคือ ส่วนมากไม่เกิน 0.50 เท่าของรายได้ต่อปี สำหรับภาระหนี้ในปี 2541 เพิ่มขึ้นจากปี 2537 ไม่มากนัก

ภาพที่ 4.18

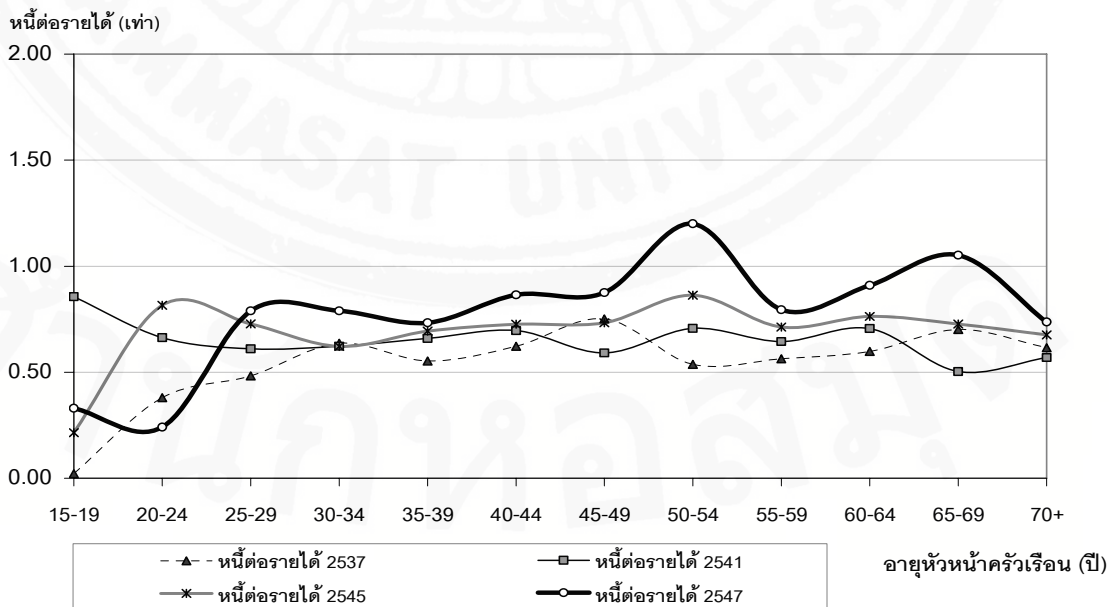
หนี้คงค้างของครัวเรือนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
หรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.19

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
หรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

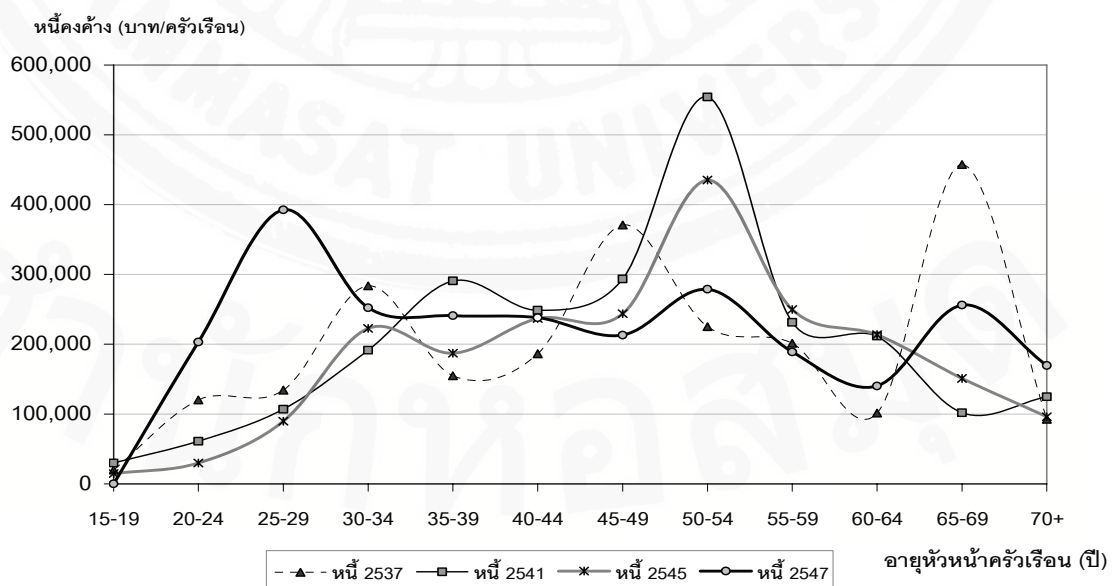
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ครว้เรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือ นักวิชาการมีหนี้คงค้างที่มีแนวโน้มเป็น hump shape ตามอายุของหัวหน้าครว้เรือน ตาม ทฤษฎีวัฏจักรชีวิตเฉพาะในปี 2541 และ 2545 เท่านั้น (ภาพที่ 4.20) ครว้เรือนอายุน้อย และสูงวัย มีหนี้ค่อนข้างผันผวนโดยเฉพาะในปี 2547 ที่มีความผันผวนมากในครว้เรือนอายุน้อย (20-29 ปี) ซึ่งมีหนี้เพิ่มขึ้นสูงจากปีอื่นๆ อย่างมาก แต่กลับมีหนี้ลดลงในปี 2541 และ 2545 โดยปี 2541 ที่ สถาบันการเงินมีนโยบายปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวดมาก ในขณะที่ครว้เรือนวัยกลางคนโดยเฉพาะ อายุ 50-54 ปี มีหนี้สูงที่สุดในปี 2541 ซึ่งน่าจะเป็นผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ แต่เมื่อ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวหนี้ก็กลับได้ค่อยๆ ลดลงในปี 2547 ซึ่งอาจเพราะครว้เรือนวัยกลางคนมีความ ระมัดระวังในการกู้ยืมเพื่อมาประกอบธุรกิจมากขึ้น ประกอบกับสถาบันการเงินได้หันไปปล่อยกู้ใน สินเชื่อส่วนบุคคลมากขึ้น จากเดิมที่เน้นปล่อยกู้ให้แก่ภาคธุรกิจ

สำหรับภาระหนี้ของครว้เรือน (ภาพที่ 4.21) มีลักษณะเช่นเดียวกับหนี้คงค้างที่เป็น แบบ hump shape ในปี 2541 และ 2545 ซึ่งพบว่าภาระหนี้ในปี 2541 เพิ่มขึ้นมากสำหรับ ครว้เรือนอายุ 30-64 ปี แล้วภาระหนี้ครว้เรือนได้ลดลงในปี 2545 และเพิ่มอีกครั้งในปี 2547 เพียง บางช่วงอายุเท่านั้น แต่ภาระหนี้ยังไม่สูงเหมือนปี 2541 นอกจากนี้แม้ว่าครว้เรือนอายุน้อยมีภาระหนี้ เพิ่มขึ้นไม่มากนักในปี 2541 แต่ได้เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติในปี 2547

ภาพที่ 4.20

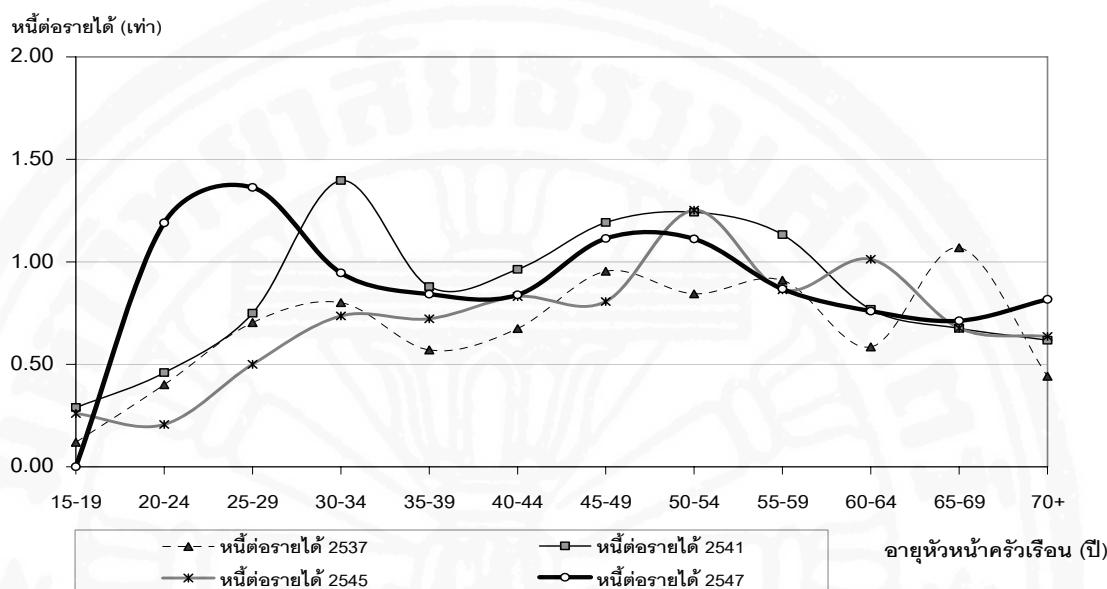
หนี้คงค้างของครว้เรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพ หรือนักวิชาการที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครว้เรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.21

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพ
หรือนักวิชาการที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

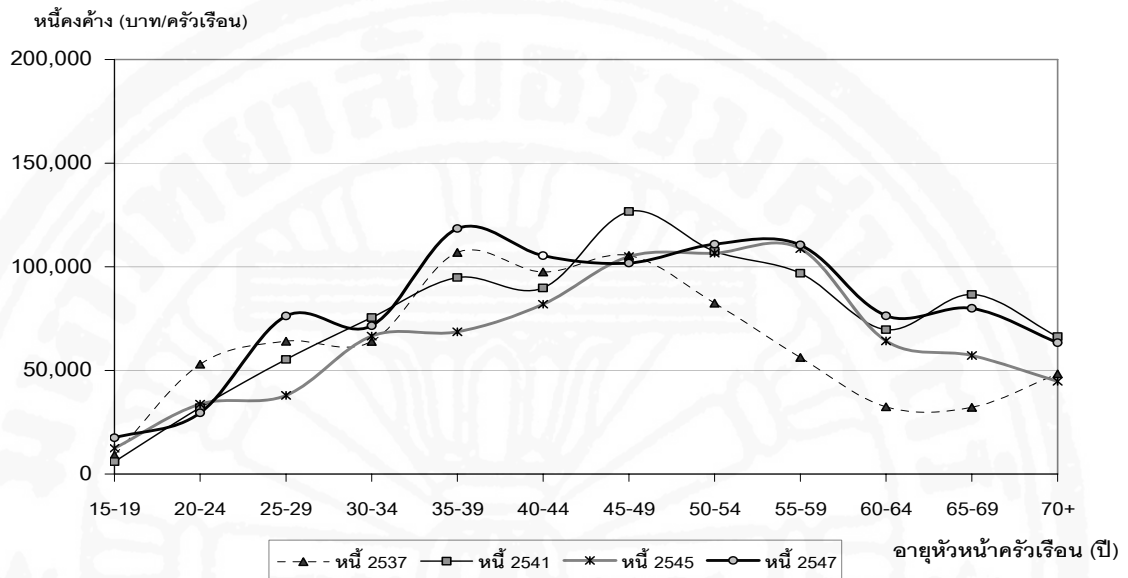
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงาน
ในกระบวนการผลิตนั้นมีหนี้คงค้าง และหนี้ต่อรายได้ ที่มีลักษณะเป็น hump shape ตามอายุของ
(ภาพที่ 4.22-4.23) โดยมีหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ค่อนข้างมากในปี 2541 ในหัวหน้าครัวเรือน
อายุมาก(อายุตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป) ขณะที่ครัวเรือนอายุน้อยๆ มีหนี้เพิ่มจากปี 2537 เพียงเล็กน้อย
เท่านั้น อาจเป็นเพราะว่าครัวเรือนนี้เพิ่งเริ่มทำงานจึงมีรายได้ต่ำ ทำให้มีข้อจำกัดในการกู้สูง สำหรับ
ครัวเรือนที่มีหนี้สูงสุดเป็นครัวเรือนวัยกลางคน ซึ่งครัวเรือนอาชีพนี้จะมีรายได้ไม่สูงมาก แต่รายได้ก็
ยังคงเพิ่มตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนอยู่

ภาระหนี้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานฯ (ภาพที่ 4.23) มีภาระหนี้ค่อนข้างต่ำ คือ
ไม่เกิน 1 เท่าของรายได้ เนื่องจากเป็นครัวเรือนที่มีรายได้ไม่มาก และไม่แน่นอน ทำให้ยังมีข้อจำกัด
ในการกู้ยืม ขณะที่ภาระหนี้ครัวเรือนวัยกลางคนในช่วงหลังวิกฤตเพิ่มขึ้น แต่ครัวเรือนที่อายุน้อยกลับ
มีภาระหนี้ยังไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แม้จะมีนโยบายของภาครัฐ และภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นซึ่ง
เอื้ออำนวยให้ครัวเรือนเข้าถึงสินเชื่อได้ง่ายขึ้นก็ตาม

ภาพที่ 4.22

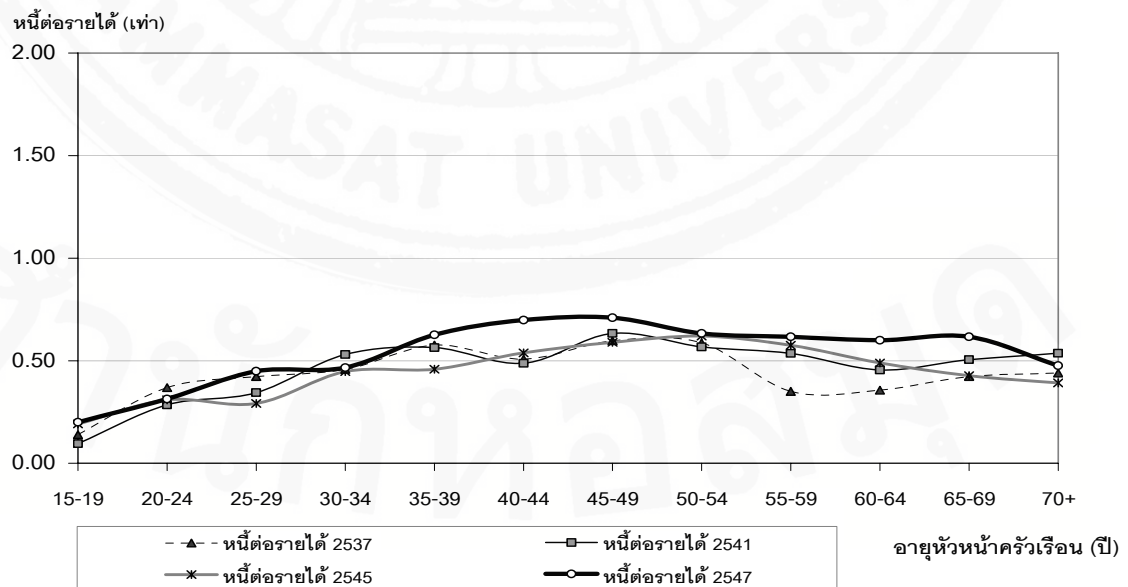
หนี้คงค้างของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน
หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

ภาพที่ 4.23

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน
หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตที่มีหนี้ : จำแนกตามอายุหัวหน้าครัวเรือน

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

4.2.5 การก่อกำเนิดของครัวเรือน จำแนกตามการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

จากตารางที่ 4.13 พบว่าสัดส่วนครัวเรือนทั่วประเทศที่มีหนี้ส่วนใหญ่มีหัวหน้าครัวเรือนเรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า แต่หัวหน้าครัวเรือนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าเป็นครัวเรือนที่มีรายได้ต่อปีสูงที่สุด แม้ว่าระดับรายได้จะไม่ได้เพิ่มขึ้นมากนักในปี 2545 และ 2547 แต่ยังเป็นครัวเรือนที่มีหนี้คงค้างและภาระหนี้สูงที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีระดับการศึกษาต่ำ คือ ระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ซึ่งมีหนี้คงค้างภาระหนี้ และรายได้ค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตามในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ จะพบว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าจบจากทุกระดับการศึกษา มีหนี้ และภาระหนี้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แม้ในครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ยังมีหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นจากปี 2537 ถึงร้อยละ 37.85 ในปี 2547 แต่ภาระหนี้ของครัวเรือนแม้จะเพิ่มขึ้นแต่ยังอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด

หากพิจารณาครัวเรือนที่มีหนี้ตามอาชีพหลัก (ตารางที่ 4.14-4.15) จะเห็นว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง ครัวเรือนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 60 มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่าซึ่งมีรายได้สูงที่สุด อย่างไรก็ตามหัวหน้าครัวเรือนอาชีพนี้แม้จะจบการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าแต่ยังมีรายได้ในระดับที่สูงเช่นกัน และยังระดับการศึกษาสูงรายได้ยิ่งสูงขึ้น ซึ่งเป็นในลักษณะเดียวกับหนี้คงค้าง และภาระหนี้ นอกจากนี้ในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจครัวเรือนมีหนี้ และภาระหนี้เพิ่มขึ้นในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับการศึกษาที่สูง เป็นที่สังเกตว่าในปี 2541 ครัวเรือนที่มีหัวหน้าจบการศึกษามีหนี้ และภาระหนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2537 อย่างเห็นได้ชัด ขณะที่กลุ่มอื่นเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นที่มีหนี้นั้น เกือบทั้งหมดมีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าซึ่งมีรายได้ หนี้คงค้าง และหนี้ต่อรายได้ต่ำที่สุด ซึ่งตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมาครัวเรือนที่มีหัวหน้าจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีหนี้เพิ่มขึ้นอย่างมากเกือบเท่าตัว ขณะที่หนี้ต่อรายได้ก็ได้เพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ยังไม่เกิน 1 เท่าของรายได้

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการเป็นครัวเรือนที่มีหนี้ส่วนใหญ่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีรายได้ หนี้คงค้าง และภาระหนี้ต่ำที่สุดเช่นเดียวกันกับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตรฯ เมื่อการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนสูงขึ้น รายได้ หนี้คงค้าง และภาระหนี้จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหลังวิกฤตครัวเรือนที่มีหัวหน้าจบประถมศึกษาหรือต่ำกว่าจะมีหนี้คงค้าง และภาระหนี้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ซึ่งในปี 2541 คร้วเรือนที่หัวหน้าจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาหรือสูงกว่า มีหนี้คงค้าง และภาระหนี้เพิ่มขึ้นสูงมาก และสูงกว่าอาชีพหลักอื่นด้วย แล้วหลังจากนั้นหนี้คงค้างและภาระหนี้จึงลดลงในปี 2545 และค่อยๆ เพิ่มขึ้นอีกเพียงเล็กน้อยในปี 2547

คร้วเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต คร้วเรือนที่มีหนี้ส่วนใหญ่มีหน้าคร้วเรือนจบการศึกษาไม่สูงนัก ซึ่งมีรายได้ หนี้คงค้าง และภาระหนี้เพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาของหัวหน้าคร้วเรือน โดยคร้วเรือนที่หัวหน้าจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือสูงกว่า มีรายได้ หนี้คงค้าง และภาระหนี้สูงมาก พอๆ กับคร้วเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ

ชำนาญ หอสมุด

ตารางที่ 4.13

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ

: จำแนกตามการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษา	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ (ร้อยละ)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	82.72	78.26	76.67	75.22
มัธยมศึกษา	8.69	10.70	11.47	12.56
อาชีวศึกษา	1.69	2.36	2.40	2.18
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	6.90	8.68	9.47	10.04
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	105,786	124,395	125,155	130,970
มัธยมศึกษา	227,158	238,097	204,265	214,013
อาชีวศึกษา	315,981	287,001	299,312	276,785
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	407,083	427,188	422,864	422,301
หนี้คงค้างครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	63,474	75,302	73,227	87,499
มัธยมศึกษา	170,770	204,518	169,868	202,983
อาชีวศึกษา	255,738	317,609	318,137	352,656
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	423,227	500,674	516,656	513,142
หนี้ต่อรายได้ครัวเรือนที่มีหนี้ (เท่า)				
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.55	0.61	0.62	0.73
มัธยมศึกษา	0.72	0.94	0.80	0.89
อาชีวศึกษา	0.71	1.14	0.94	1.28
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	0.92	1.19	1.29	1.44

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.14

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ และรายได้ต่อปีของครัวเรือน 4 อาชีพหลักที่มีหนี้ : จำแนกตามการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษา	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
	สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ (ร้อยละ)															
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	20.48	20.50	24.52	25.00	96.79	94.18	92.21	91.10	79.32	74.40	72.75	71.10	79.87	75.05	76.88	76.00
มัธยมศึกษา	12.11	9.85	11.21	12.81	2.78	4.67	6.63	7.85	13.96	16.56	17.16	18.13	12.83	15.25	14.24	15.28
อาชีวศึกษา	3.39	4.54	4.69	4.11	0.19	0.73	0.56	0.39	1.98	2.87	3.15	3.10	2.95	3.42	3.17	2.65
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	64.01	65.11	59.58	58.08	0.24	0.43	0.60	0.67	4.74	6.17	6.94	7.67	4.36	6.28	5.72	6.06
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)																
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	243,417	275,917	244,552	251,787	81,024	100,702	106,087	111,816	179,539	200,017	190,531	191,479	101,105	115,778	111,738	122,344
มัธยมศึกษา	457,503	347,426	315,323	330,861	113,075	134,747	143,903	162,620	292,515	323,767	260,308	265,275	172,789	213,448	177,200	176,776
อาชีวศึกษา	297,264	402,864	459,281	357,733	703,343	356,055	141,638	178,909	364,999	274,063	390,269	293,313	281,915	251,922	225,802	247,204
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	371,566	445,667	457,904	485,158	280,364	710,942	507,613	305,935	733,728	520,781	582,785	446,066	363,388	339,359	303,481	281,324

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.15

หนี้คงค้าง และสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน 4 อาชีพหลักที่มีหนี้ : จำแนกตามการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

ระดับการศึกษา	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
	หนี้คงค้างครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)															
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	186,864	155,293	237,177	253,480	44,645	55,397	59,994	74,821	169,964	166,971	134,664	152,160	37,864	54,281	48,775	61,685
มัธยมศึกษา	280,287	311,449	262,866	277,588	67,755	72,431	120,942	153,215	252,426	380,014	274,035	308,271	122,803	141,177	109,544	141,677
อาชีวศึกษา	227,250	408,705	418,829	329,746	671,828	72,399	99,565	76,847	263,255	611,690	610,788	337,895	242,671	233,992	171,921	296,357
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	314,602	484,882	492,025	581,164	239,178	227,922	994,307	209,670	874,358	1,029,749	1,020,665	743,117	544,494	302,365	332,252	307,075
หนี้ต่อรายได้ครัวเรือนที่มีหนี้ (เท่า)																
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	0.63	0.72	0.82	1.08	0.61	0.64	0.71	0.88	0.70	0.77	0.67	0.79	0.42	0.45	0.44	0.52
มัธยมศึกษา	0.59	0.98	0.82	0.99	0.74	0.73	0.95	1.02	0.81	1.66	1.12	1.09	0.62	0.62	0.53	0.67
อาชีวศึกษา	0.83	1.10	0.98	0.98	0.46	0.38	1.13	0.44	0.91	2.03	1.23	1.23	0.65	0.96	0.65	1.39
อุดมศึกษาหรือสูงกว่า	0.82	1.16	1.15	1.46	0.73	1.16	1.26	1.24	1.05	1.95	1.61	1.83	1.16	0.85	1.02	1.13

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

4.2.6 การก่อกำหนดของครัวเรือน จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน

เมื่อจำแนกการก่อกำหนดของครัวเรือนทั่วประเทศตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน จากตารางที่ 4.16 พบว่าครัวเรือนที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 74-82 มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นชาย แต่สัดส่วนครัวเรือนมีหัวหน้าเป็นหญิงกลับค่อยๆ เพิ่มขึ้นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ คือ จากร้อยละ 17.77 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 26.17 ในปี 2547 สำหรับรายได้ หนี้คงค้างและภาระหนี้ของครัวเรือนนั้น ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นชายยังคงมีระดับรายได้ที่สูงกว่าหญิง แต่มีความแตกต่างของรายได้ และหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นหลังวิกฤต ขณะที่ภาระหนี้ของครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นหญิงและชายจะไม่แตกต่างกันมากนัก

เมื่อพิจารณาครัวเรือนตามอาชีพหลัก จากข้อมูลในตารางที่ 4.17 พบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง แม้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีหัวหน้าเป็นชาย แต่สัดส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงมีสัดส่วนมากกว่าอาชีพหลักอื่น แต่ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นชายยังเป็นมีรายได้ หนี้คงค้าง และภาระหนี้มากกว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นหญิงทั้งสิ้น โดยมีความแตกต่างของระดับรายได้ไม่เปลี่ยนไปมาก แต่หนี้คงค้างหลังวิกฤตเศรษฐกิจมีความแตกต่างที่ลดลงเล็กน้อย สำหรับหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนทั้งชายและหญิงไม่ค่อยแตกต่างกัน

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นเป็นครัวเรือนที่มีสัดส่วนหัวหน้าเป็นหญิงน้อยที่สุด หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชายมีหนี้สูงกว่าหญิง แต่ไม่มากนัก(ไม่ถึง 4,000 บาท ยกเว้นปี 2545 ซึ่งต่างกันอย่างมาก) อย่างไรก็ตามภาระหนี้ของครัวเรือนทั้งสองยังอยู่ในระดับต่ำ และไม่แตกต่างกันมาก ยกเว้นปี 2547 ซึ่งครัวเรือนที่หัวหน้าเป็นหญิงมีภาระหนี้ที่สูงกว่าชายค่อนข้างสูง

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ ส่วนใหญ่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นชาย ซึ่งหนี้คงค้างของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชายเพิ่มขึ้นจากปี 2537 แต่ไม่มาก โดยเฉพาะในปี 2541 ที่เพิ่มสูงขึ้นแล้วจึงลดลงในปี 2545 ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนหญิงกลับมีหนี้ลดลงในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับภาระหนี้ของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นชายที่สูงเกินกว่าหนึ่งเท่าในปี 2541 และเมื่อเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวครัวเรือนทั้งสองกลับมีหนี้คงค้างที่ลดลงจากปี 2541 หรือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตที่มีหัวหน้าครัวเรือนเป็นหญิงแม้จะมีสัดส่วนน้อยแต่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นอาชีพเดียวที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นหญิงส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่าชาย ยกเว้น

ในปี 2547 แต่หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงมีหนี้คงค้างมากกว่าชายเพียงในปี 2537 และ 2541 เท่านั้น โดยหนี้คงค้างเพิ่มขึ้นในช่วงหลังวิกฤต ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่าชาย ยกเว้นปี 2541 ครัวเรือนที่มีหัวหน้าเป็นหญิงมีหนี้สูงมาก ทำให้มีภาระหนี้สูงตามมาด้วยเช่นกัน ซึ่งโดยปกติหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิงจะมีภาระหนี้ต่ำกว่าชาย

ตารางที่ 4.16

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ

: จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน

เพศของหัวหน้าครัวเรือน	ครัวเรือนที่มีหนี้ ทั่วประเทศ			
	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนมีหนี้ (ร้อยละ)				
หญิง	17.77	20.79	23.46	26.17
ชาย	82.23	79.21	76.54	73.83
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)				
หญิง	136,112	154,547	154,062	154,039
ชาย	141,654	169,872	170,416	180,841
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)				
หญิง	92,004	117,854	108,483	131,871
ชาย	102,778	135,427	139,404	157,123
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)				
หญิง	0.56	0.66	0.67	0.81
ชาย	0.60	0.72	0.73	0.84

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.17

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก : จำแนกตามเพศของหัวหน้าครัวเรือน

เพศของหัวหน้าครัวเรือน	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนมีหนี้ (ร้อยละ)																
หญิง	21.48	23.97	25.29	25.46	11.93	15.13	15.35	18.25	18.20	19.89	22.65	26.59	16.09	20.24	23.05	25.14
ชาย	78.52	76.03	74.71	74.54	88.07	84.87	84.65	81.75	81.80	80.11	77.35	73.41	83.91	79.76	76.95	74.86
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)																
หญิง	302,733	341,716	341,318	350,818	69,436	98,143	99,044	105,301	226,878	198,093	191,226	198,784	127,610	150,487	140,277	130,501
ชาย	367,011	417,394	406,053	419,221	85,490	108,284	113,418	120,050	224,872	253,436	249,124	237,954	126,952	149,084	134,240	148,013
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)																
หญิง	252,880	305,705	333,606	397,508	44,177	56,536	51,999	79,155	174,403	173,809	155,254	187,773	77,379	102,008	71,493	88,104
ชาย	289,097	425,499	423,045	467,942	47,320	57,143	73,126	82,489	226,098	291,700	258,411	247,393	76,770	86,023	79,342	97,326
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)																
หญิง	0.74	0.94	0.98	1.24	0.63	0.61	0.66	1.06	0.63	0.81	0.77	0.81	0.44	0.59	0.46	0.55
ชาย	0.76	1.09	1.04	1.30	0.61	0.65	0.75	0.85	0.76	1.08	0.85	0.98	0.49	0.50	0.51	0.62

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

4.2.7 การก่อกำหนดของครัวเรือน จำแนกตามอัตราพึ่งพิง

อัตราพึ่งพิงซึ่งใช้สัดส่วนจำนวนสมาชิกผู้พึ่งพิงในครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี รวมกับสมาชิกที่มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 60 ปี ต่อสมาชิกในวัยทำงานที่มีอายุ 15 ถึง 59 ซึ่งจากตารางที่ 4.18 พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 มีอัตราพึ่งพิงไม่เกิน 1 เท่าของสมาชิกวัยทำงาน ยิ่งอัตราพึ่งพิงสูง หรือไม่มีสมาชิกในวัยทำงานเลยจะมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ที่น้อยที่สุด อย่างไรก็ตามสัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้กลุ่มนี้มีหนี้ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวในช่วงหลังวิกฤต ขณะที่รายได้และหนี้ของครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงต่ำจะมีหนี้ และรายได้สูงที่สุด แต่ในช่วงหลังวิกฤตตั้งแต่ปี 2541 ครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงสูง และไม่มีสมาชิกในวัยทำงาน มีหนี้เพิ่มขึ้นสูงมาก ขณะที่รายได้ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ครัวเรือนมีภาระหนี้สูงอย่างมาก จนทำให้ในปี 2547 ครัวเรือนมีภาระหนี้พอๆ กับครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงต่ำ สำหรับในปี 2541 ครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยทำงานมีภาระหนี้สูงที่สุด

เมื่อพิจารณาการก่อกำหนดของครัวเรือนตามอาชีพหลัก จากตารางที่ 4.19-4.21 จะเห็นว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้างที่มีอัตราพึ่งพิงสูง หรือไม่มีสมาชิกในวัยทำงานมีรายได้ไม่แตกต่างกันในอาชีพนี้ ซึ่งครัวเรือนเกือบทุกระดับอัตราพึ่งพิงมีรายได้สูง แต่สำหรับอาชีพหลักอื่นพบว่าครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงต่ำจะมีรายได้สูงกว่าที่มีอัตราพึ่งพิงสูง ยิ่งครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยทำงานเลยจะมีรายได้ต่ำมาก ครัวเรือนอาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ ในช่วงหลังปี 2537 มีหนี้สูงอย่างชัดเจน โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงที่มากกว่า 2 เท่า ในช่วงปี 2545 และ 2547 มีหนี้เพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการเพิ่มตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น ทำให้ครัวเรือนมีภาระหนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2537 อย่างสูงเช่นกัน ขณะที่ครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยทำงานเลย แม้จะมีรายได้ที่สูงแต่ยังมีหนี้จำนวนน้อยเมื่อเทียบกับรายได้ ทำให้มีภาระหนี้ต่ำที่สุด

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่นมีหนี้คงค้างในปี 2537 และ 2541 ของครัวเรือนในระดับอัตราพึ่งพิงต่างๆ ที่ไม่ต่างกันมาก และภาระหนี้ยังไม่สูงนัก สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยทำงานในปี 2537 และ 2541 นั้นมีหนี้และภาระหนี้ต่ำที่สุด แต่หลังจากนั้นครัวเรือนมีหนี้เพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าของปี 2537 ทำให้มีภาระหนี้ในปี 2547 สูงกว่า 1 เท่าของรายได้

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการช่วงหลังจากวิกฤตมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพียงเล็กน้อย โดยหนี้และภาระหนี้

เพิ่มขึ้นมากในปี 2541 โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงต่ำ แต่หลังปี 2541 หนี้คงค้างและภาระหนี้กลับเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ขณะที่ครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงสูงมากกว่า 2 เท่า หรือไม่มีสมาชิกวัยทำงานเลยมีหนี้และภาระหนี้ลดลงในปี 2541 โดยเฉพาะหนี้คงค้างที่ลดลงมากกว่า 2 เท่าเมื่อเทียบกับปี 2537 แต่หลังจากนั้นหนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่ไม่มากเท่ากับก่อนวิกฤต

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต หลังวิกฤตครัวเรือนมีหนี้เพิ่มขึ้นแทบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกในวัยทำงานที่เพิ่มขึ้นสูงมาก จากที่มีหนี้เพียง 5,141 บาทในปี 2537 แล้วเพิ่มเป็นเกือบ 37,219 บาทในปี 2547 ส่วนภาระหนี้ครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงมากที่สุด (รวมทั้งครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกวัยทำงาน) มีภาระหนี้ต่ำที่สุดในปี 2537 แต่กลับมีภาระหนี้มากที่สุดในปี 2547 อย่างไรก็ตามครัวเรือนทุกอัตราพึ่งพิงยังมีภาระหนี้ไม่เกิน 1 เท่าของรายได้ แม้ครัวเรือนจะมีอัตราพึ่งพิงต่างกัน แต่มีภาระหนี้ไม่แตกต่างกันมาก

อย่างไรก็ตามครัวเรือนในแต่ละอาชีพมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีอัตราพึ่งพิงมากกว่า 2 เท่า หรือที่ไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี ในสัดส่วนที่น้อยคือ ไม่เกินร้อยละ 4 ของครัวเรือนที่มีหนี้ในแต่ละอาชีพ

ชำนาญกหอสมุด

ตารางที่ 4.18

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ : จำแนกตามอัตราฟุ้งฟิง

อัตราฟุ้งฟิง	สัดส่วนครัวเรือน เฉพาะที่มีหนี้ (ร้อยละ)				รายได้ต่อปี ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ (บาท)				หนี้คงค้าง ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ (บาท)				หนี้ต่อรายได้ ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ (เท่า)			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
0<=อัตราฟุ้งฟิง<=0.5	54.82	56.12	56.56	56.45	156,886	182,712	182,499	189,654	115,834	146,400	140,891	163,284	0.60	0.70	0.72	0.88
0.5<อัตราฟุ้งฟิง<=1.0	27.67	27.37	25.47	25.30	128,587	153,351	160,023	168,146	91,556	120,841	135,527	150,523	0.61	0.70	0.71	0.78
1.0<อัตราฟุ้งฟิง<=1.5	7.83	7.31	6.34	5.77	126,530	164,728	152,519	164,534	77,823	129,536	123,051	151,320	0.56	0.77	0.67	0.81
1.5<อัตราฟุ้งฟิง<=2.0	5.03	4.98	5.64	5.52	108,911	120,717	127,650	134,565	60,661	85,852	99,499	99,806	0.60	0.65	0.67	0.75
2.0<อัตราฟุ้งฟิง	2.86	2.32	2.86	3.08	91,105	113,807	125,887	131,525	71,691	62,525	69,490	98,898	0.49	0.53	0.51	0.73
ไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี	1.79	1.91	3.12	3.88	61,093	78,357	67,756	83,785	46,648	70,923	81,064	76,539	0.46	1.19	0.91	0.86

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

: ครัวเรือนในแต่ละอาชีพมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีอัตราฟุ้งฟิงมากกว่า 2 เท่า หรือไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี ในสัดส่วนที่น้อยคือ ไม่เกินร้อยละ 4 ของครัวเรือนที่มีหนี้ในแต่ละอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่อง Outlier ได้ จึงต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ตารางที่ 4.19

รายได้ต่อปีของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก : จำแนกตามอัตราฟุ้งฟิง

หน่วย : บาท

อัตราฟุ้งฟิง	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
0<=อัตราฟุ้งฟิง<=0.5	365,386	405,026	387,002	398,485	87,799	113,733	119,899	126,839	245,355	256,539	254,691	235,397	139,293	163,989	146,833	155,731
0.5<อัตราฟุ้งฟิง<=1.0	340,043	409,832	398,258	429,620	76,850	100,933	101,539	107,977	207,156	217,471	219,971	230,078	115,385	133,184	126,975	129,630
1.0<อัตราฟุ้งฟิง<=1.5	338,445	353,877	383,462	407,877	96,846	101,188	99,445	110,564	177,411	311,137	239,321	223,010	99,897	123,689	114,163	122,568
1.5<อัตราฟุ้งฟิง<=2.0	338,238	339,474	366,246	312,770	74,828	90,447	113,983	111,036	176,744	171,020	143,236	200,962	88,637	101,680	101,763	107,169
2.0<อัตราฟุ้งฟิง	198,110	300,387	429,192	302,326	63,512	97,769	112,013	121,782	232,376	155,237	180,056	185,730	107,594	115,222	104,667	116,796
ไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี	590,972	82,621	488,973	348,751	58,732	77,293	66,390	73,546	87,446	80,433	103,362	96,691	33,272	78,093	46,187	50,727

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

: ครัวเรือนในแต่ละอาชีพมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีอัตราฟุ้งฟิงมากกว่า 2 เท่า หรือไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี ในสัดส่วนที่น้อยคือ ไม่เกินร้อยละ 4 ของครัวเรือนที่มีหนี้ในแต่ละอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่อง Outlier ได้ จึงต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ตารางที่ 4.20

หนี้คงค้างของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก : จำแนกตามอัตราฟุ้งฟิง

หน่วย : บาท

อัตราฟุ้งฟิง	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
0<=อัตราฟุ้งฟิง<=0.5	287,225	374,681	370,562	420,737	46,619	61,628	76,676	87,833	257,589	298,597	244,981	245,296	84,792	102,305	79,398	107,136
0.5<อัตราฟุ้งฟิง<=1.0	286,265	449,673	450,988	536,393	52,500	51,407	60,688	69,510	155,791	234,232	235,427	226,596	71,759	76,456	78,251	81,161
1.0<อัตราฟุ้งฟิง<=1.5	278,281	480,443	340,980	509,638	36,760	53,823	55,782	84,024	147,473	294,932	259,643	288,332	61,337	64,331	97,081	77,670
1.5<อัตราฟุ้งฟิง<=2.0	218,661	389,496	777,462	327,556	47,874	54,343	62,875	102,428	118,643	163,471	116,815	127,890	40,532	44,287	49,965	50,625
2.0<อัตราฟุ้งฟิง	148,073	192,681	430,684	449,528	51,472	57,827	57,737	69,574	424,267	101,975	104,252	183,626	44,895	50,154	36,130	57,747
ไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี	272,969	64,640	177,664	240,232	18,992	37,174	88,329	72,107	220,839	73,622	226,193	58,218	5,141	14,551	24,200	37,219

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

: ครัวเรือนในแต่ละอาชีพมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีอัตราฟุ้งฟิงมากกว่า 2 เท่า หรือไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี ในสัดส่วนที่น้อยคือ ไม่เกินร้อยละ 4 ของครัวเรือนที่มีหนี้ในแต่ละอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่อง

Outlier ได้ จึงต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

ตารางที่ 4.21

หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก : จำแนกตามอัตราฟุ้งฟิง

หน่วย : เท่า

อัตราฟุ้งฟิง	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือผู้บริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
0<=อัตราฟุ้งฟิง<=0.5	0.72	0.99	0.98	1.27	0.54	0.64	0.74	0.96	0.84	1.00	0.82	0.99	0.51	0.54	0.50	0.63
0.5<อัตราฟุ้งฟิง<=1.0	0.84	1.17	1.14	1.30	0.74	0.65	0.74	0.77	0.60	1.07	0.78	0.88	0.44	0.50	0.48	0.57
1.0<อัตราฟุ้งฟิง<=1.5	0.81	1.29	0.89	1.32	0.52	0.62	0.69	0.88	0.62	1.38	0.86	1.06	0.52	0.50	0.57	0.57
1.5<อัตราฟุ้งฟิง<=2.0	0.62	1.20	1.65	1.24	0.78	0.67	0.64	0.82	0.51	0.72	0.82	0.64	0.48	0.53	0.49	0.50
2.0<อัตราฟุ้งฟิง	0.82	0.67	0.65	1.46	0.77	0.74	0.65	0.71	0.51	0.63	0.56	0.74	0.22	0.34	0.34	0.45
ไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี	0.46	0.77	0.49	0.72	0.36	0.62	0.97	1.06	1.08	0.63	2.08	0.65	0.15	0.36	0.56	0.71

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

: ครัวเรือนในแต่ละอาชีพมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีอัตราฟุ้งฟิงมากกว่า 2 เท่า หรือไม่มีสมาชิกอายุ 15-59 ปี ในสัดส่วนที่น้อยคือ ไม่เกินร้อยละ 4 ของครัวเรือนที่มีหนี้ในแต่ละอาชีพ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่อง

Outlier ได้ จึงต้องระมัดระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

4.2.8 การก่อกำเนิดของคริวเรื่อน จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยของคริวเรื่อน

เมื่อจำแนกคริวเรื่อนที่มีหนี่ทั่วประเทศตามเขตที่อยู่อาศัย ตารางที่ 4.22 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2537-2547 คริวเรื่อนที่มีหนี่ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 75 ยังคงอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล เช่นเดิม แต่คริวเรื่อนกลุ่มนี้มีรายได้ที่น้อยกว่าคริวเรื่อนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลกว่าเท่าตัว ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันกับหนี่ค่าง โดยเฉพาะในช่วงก่อนวิกฤตที่มากกว่า 3 เท่าของหนี่ของคริวเรื่อนที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล อย่างไรก็ตามหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจหนี่ของคริวเรื่อนทั้งสอง โดยเฉพาะคริวเรื่อนนอกเขตเทศบาลที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จนทำให้ความแตกต่างของหนี่ค่างลดลง ซึ่งภาวะหนี่ของคริวเรื่อนสูงขึ้นอย่างชัดเจนเช่นกัน คือจาก 0.56 เท่าของรายได้ในปี 2537 เป็น 0.81 เท่าในปี 2547 ขณะที่คริวเรื่อนในเขตเทศบาลมีภาวะหนี่เพิ่มขึ้นสูงเช่นกัน แต่เกิดจากรายได้ที่ลดลงตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (ขณะที่หนี่ค่างเปลี่ยนไปไม่มาก)

หากพิจารณาคริวเรื่อนตามอาชีพหลักจากตารางที่ 4.23 พบว่าคริวเรื่อนที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้างที่มีหนี่ อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเทศบาลในสัดส่วนที่พอๆ กัน แต่สัดส่วนของคริวเรื่อนนอกเขตเทศบาลได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2547 ซึ่งคริวเรื่อนในเขตเทศบาลเป็นคริวเรื่อนที่มีรายได้และหนี่ค่างมากกว่าคริวเรื่อนนอกเขตเทศบาล โดยความแตกต่างของรายได้ของคริวเรื่อนไม่เปลี่ยนไปมากหลังวิกฤต ซึ่งตรงกันข้ามกับหนี่ค่างที่ความแตกต่างลดลงโดยเฉพาะในปี 2547 ที่คริวเรื่อนนอกเขตเทศบาลมีหนี่สูงจากปี 2537 กว่า 1 เท่าตัว ทำให้ภาวะหนี่ของคริวเรื่อนที่เคยต่ำกว่าคริวเรื่อนในเขตเทศบาลเล็กน้อยกลับสูงกว่า

สำหรับคริวเรื่อนที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น คริวเรื่อนเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ซึ่งมีทั้งรายได้ หนี่ค่างและภาวะหนี่ต่ำกว่าคริวเรื่อนในเขตเทศบาล อย่างไรก็ตามหนี่ค่างของคริวเรื่อนนอกเขตเทศบาลได้เพิ่มขึ้นในปี 2547 เกือบเท่าตัวเมื่อเทียบกับปี 2537 ซึ่งแม้ว่ารายได้ของคริวเรื่อนจะเพิ่มสูงขึ้น แต่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าหนี่ทำให้ภาวะหนี่ของคริวเรื่อนเพิ่มขึ้นสูง โดยภาวะหนี่ของคริวเรื่อนในทั้งสองเขตเพิ่มขึ้นสูงตั้งแต่ปี 2545

คริวเรื่อนที่ประกอบอาชีพธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลประมาณร้อยละ 53-59 ของคริวเรื่อนที่มีหนี่ คริวเรื่อนในเขตเทศบาลมีรายได้ หนี่และภาวะหนี่สูงกว่านอกเขตเทศบาล โดยมีหนี่สูงกว่านอกเขตเทศบาลกว่าเท่าตัว โดยหนี่ค่าง และภาวะหนี่เพิ่มขึ้นในปี 2541 ค่อนข้างสูง แต่หลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย ขณะที่คริวเรื่อนนอกเขตเทศบาลก็ได้รับผลกระทบเช่นกันแต่น้อยกว่า

ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพคนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตที่มีหนี้ประมาณร้อยละ 65-69 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล โดยหนี้คงค้างของครัวเรือนนอกเขตเทศบาลในช่วง 10 ปีเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 84 ขณะที่ครัวเรือนในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสัดส่วนหนี้ต่อรายได้ของครัวเรือนนอกเขตเทศบาลยังอยู่ในระดับต่ำไม่เกิน 0.6 เท่าของรายได้

จากการศึกษาพฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนในช่วงก่อนและหลังวิกฤต โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้นดังที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น เราสามารถสรุปเนื้อหาได้ตามตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.22

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ทั่วประเทศ
: จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

เขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน	ครัวเรือนที่มีหนี้ ทั่วประเทศ			
	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนมีหนี้ (ร้อยละ)				
นอกเขตเทศบาล	73.51	74.30	73.97	73.90
ในเขตเทศบาล	26.49	25.70	26.03	26.10
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)				
นอกเขตเทศบาล	101,299	124,483	125,521	137,131
ในเขตเทศบาล	249,905	288,691	283,262	277,749
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)				
นอกเขตเทศบาล	53,586	82,094	80,456	108,597
ในเขตเทศบาล	232,040	275,395	279,063	269,222
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)				
นอกเขตเทศบาล	0.56	0.65	0.66	0.81
ในเขตเทศบาล	0.70	0.88	0.87	0.92

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.23

สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ รายได้ต่อปี และระดับหนี้ของครัวเรือนที่มีหนี้ 4 อาชีพหลัก : จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

เพศของหัวหน้าครัวเรือน	วิชาชีพ นักวิชาการ หรือนักบริหารที่รับจ้าง				การเกษตรที่มีที่ดินส่วนใหญ่ เป็นของตนเองหรือเช่าที่ดินผู้อื่น				ธุรกิจของตนเองในการค้า อุตสาหกรรม ด้านวิชาชีพหรือนักวิชาการ				คนงานเกษตร คนงานทั่วไป เสมียนพนักงาน หรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต			
	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547	2537	2541	2545	2547
สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้ (ร้อยละ)																
นอกเขตเทศบาล	47.24	44.42	47.02	51.47	94.15	94.73	95.42	94.96	52.45	58.47	55.64	58.11	64.69	66.58	68.55	68.92
ในเขตเทศบาล	52.76	55.58	52.98	48.53	5.85	5.27	4.58	5.04	47.55	41.53	44.36	41.89	35.31	33.42	31.45	31.08
รายได้ต่อปีครัวเรือนที่มีหนี้ (บาท)																
นอกเขตเทศบาล	266,837	293,947	289,795	309,975	81,325	104,450	110,172	115,362	163,002	177,418	171,468	185,895	89,048	111,796	105,822	115,548
ในเขตเทศบาล	430,536	483,397	478,341	499,205	119,815	148,044	132,869	155,011	293,893	333,975	316,957	285,311	196,707	224,229	200,612	205,831
หนี้คงค้างของครัวเรือน (บาท)																
นอกเขตเทศบาล	175,371	304,030	321,424	396,588	41,868	55,316	67,836	78,709	101,116	151,467	104,131	165,033	38,954	59,953	51,579	71,717
ในเขตเทศบาล	376,179	470,893	470,547	506,672	128,695	88,212	112,548	141,676	344,185	432,704	399,237	323,807	146,341	147,647	134,107	146,647
หนี้ต่อรายได้ของครัวเรือน (เท่า)																
นอกเขตเทศบาล	0.71	1.05	1.04	1.36	0.57	0.64	0.73	0.89	0.65	0.81	0.63	0.87	0.47	0.50	0.48	0.58
ในเขตเทศบาล	0.79	1.05	1.01	1.20	1.25	0.72	0.90	0.91	0.83	1.34	1.08	1.03	0.51	0.56	0.52	0.65

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการคำนวณ

หมายเหตุ : ข้อมูลที่เป็นตัวเงินทุกตัวอยู่ในรูปที่แท้จริง (real term)

ตารางที่ 4.24

สรุปการศึกษาพฤติกรรมการก่อกวนนี้ภาคครัวเรือนในประเทศไทยจากข้อมูลเบื้องต้น

ประเด็น	ทั่วประเทศ	วิชาชีพ นักวิชาการฯ	ทำการเกษตรฯ	ธุรกิจของตนเองฯ	คนงานฯ
ระดับหนี้ และ ภาระหนี้	- หนี้คงค้าง และ ภาระหนี้เพิ่มขึ้น ในช่วงหลังวิกฤต	- มีหนี้คงค้าง และ ภาระหนี้สูงที่สุด	- มีหนี้คงค้างต่ำ ที่สุด	- หนี้คงค้างลดลง จากปี'37 ในช่วงปี '45 และ '47 - หนี้สูงสุดในปี '41	- ภาระหนี้ต่ำที่สุด
รายได้เฉลี่ย	- มีอัตราเพิ่มขึ้น หลังวิกฤต	- มีรายได้สูงที่สุด	- มีรายได้ต่ำที่สุด		
สัดส่วน ครัวเรือนที่มีหนี้	- สัดส่วนเพิ่มขึ้น หลังวิกฤต	- เพิ่มขึ้นเพียง เล็กน้อย	- สัดส่วนครัวเรือน ที่มีสูงที่สุด		- ต่ำสุด แต่เพิ่มขึ้น หลังวิกฤตเช่นกัน
วัตถุประสงค์ การก่อกวน	- ส่วนใหญ่เพื่อใช้ จ่ายในครัวเรือน - ปี'47 แยกเป็น เพื่อซื้อ/เช่าบ้าน หรือที่ดินเป็นหลัก	- ใช้จ่ายในครัวเรือน สูงที่สุดในทั้ง 4 อาชีพหลัก	- เพื่อใช้ในการทำ การเกษตรเป็นหลัก แต่ลดลงหลัง วิกฤต	- เพื่อใช้ในธุรกิจที่ ไม่ใช่การเกษตรเป็น หลัก แต่สัดส่วน กลับลดลงหลัง วิกฤต	- ใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นหลัก รองจาก อาชีพ วิชาชีพ นักวิชาการฯ
แหล่งสินเชื่อ	- หลังวิกฤตเปลี่ยน จากนอกระบบ เป็นในระบบ	- ทั้งก่อนและหลัง วิกฤตกู้จากใน ระบบ	- หลังวิกฤตเปลี่ยนจากอาศัยหนี้นอกระบบ เป็นในระบบ		
หนี้ตามระดับ รายได้	- รายได้มากมีหนี้มากที่สุด รายได้ต่ำมีหนี้ต่ำที่สุด - ภาระหนี้สูงเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ และสูง แต่รายได้กลางๆ มีภาระหนี้ต่ำที่สุด				
เงินช่วยเหลือ	- มีเงินช่วยเหลือน้อยๆ และหลายๆ มีหนี้คงค้าง และภาระหนี้ค่อนข้างมาก				
การมีที่อยู่อาศัย	- ส่วนใหญ่มีที่อยู่ อาศัยเป็นของ ตนเอง	- มีหนี้ และภาระ หนี้สูงกว่าที่ไม่มีที่ อยู่อาศัย	- เกือบทุกครัวเรือน มีที่อยู่อาศัยเป็น ของตนเอง	- มีหนี้ และภาระ หนี้สูงกว่าที่ไม่มีที่ อยู่อาศัย	- มีหนี้ และภาระหนี้ สูงกว่าที่ไม่มีที่อยู่ อาศัย แต่ไม่ต่างกัน มาก
อายุ	- หนี้คงค้างเป็น แบบ H กับอายุ แต่ ภาระหนี้ไม่ชัดเจน - หนี้สูงสุดในวัย กลางคน (47 max 50-54) - หลังวิกฤต ครัวเรือนอายุน้อยมี ภาระหนี้สูงขึ้นมา	- หนี้คงค้างเป็นแบบ H กับอายุ ส่วน ภาระหนี้ เห็น ความสัมพันธ์ใน บางปี - หลังวิกฤตครัวเรือน อายุน้อยมีหนี้ และ ภาระหนี้เพิ่มขึ้น	- หนี้ และภาระหนี้ เป็นแบบ H กับ อายุ แต่โค้งไม่ค่อย ชัดเจน - ภาระหนี้ของ ครัวเรือนส่วนใหญ่ ไม่เกิน 1 เท่า	- ในบางปีที่หนี้ และ ภาระหนี้เป็นแบบ H กับอายุ - ปี'41 ครัวเรือน อายุ 50-54 ปี มีหนี้ สูงสุด - ภาระหนี้ของ ครัวเรือนอายุน้อย เพิ่มขึ้นหลังวิกฤต	- หนี้ และภาระหนี้เป็น แบบ H กับอายุ ชัดเจนมาก - ครัวเรือนวัยกลางคน มีหนี้สูงที่สุด - ครัวเรือนอายุน้อย ยังมีภาระหนี้ไม่ เปลี่ยนไปมากในหลัง วิกฤต

ประเด็น	ทั่วประเทศ	วิชาชีพ นักวิชาการฯ	ทำการเกษตรฯ	ธุรกิจของตนเองฯ	คนงานฯ
การศึกษา	- หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่อายุ ประถมศึกษาหรือ ต่ำกว่า - จบการศึกษามี รายได้ หนี้ และ ภาระหนี้สูงที่สุด	- หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่อายุ อุดมศึกษาหรือสูง กว่า - ยิ่งการศึกษาสูง ยิ่งมีรายได้ หนี้ และภาระหนี้สูง	- เกือบทั้งหมดจบ ประถมศึกษาหรือ ต่ำกว่า ซึ่งมีรายได้ หนี้ และภาระหนี้ ต่ำที่สุด	- เกือบทั้งหมดจบ ประถมศึกษาหรือ ต่ำกว่า ซึ่งมีรายได้ หนี้ และภาระหนี้ต่ำ ที่สุด - การศึกษาสูงขึ้น รายได้ หนี้ และ ภาระหนี้จะสูงขึ้น	- เกือบทั้งหมดจบ ประถมศึกษาหรือ ต่ำกว่า ซึ่งมีรายได้ หนี้ และภาระหนี้ต่ำ ที่สุด - ยิ่งการศึกษาสูง ยิ่งมีรายได้ หนี้ และ ภาระหนี้สูง
หัวหน้า ครัวเรือนชาย	- หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาย - รายได้ หนี้ และ ภาระหนี้ของ หัวหน้าครัวเรือน ชายสูงกว่าหญิง	- หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาย แต่สัดส่วนที่เป็น หญิงมากกว่าอาชีพ หลักอื่น - รายได้ หนี้ และ ภาระหนี้ของ หัวหน้าครัวเรือน ชายสูงกว่าหญิง	- หัวหน้าครัวเรือน ที่เป็นหญิงมี สัดส่วนน้อยที่สุด ในทั้ง 4 อาชีพหลัก - หนี้ และภาระหนี้ ระหว่างชาย และ หญิงแตกต่างกัน ไม่มาก	- หัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาย ซึ่งหนี้ และภาระ หนี้สูงกว่าหญิง	- สัดส่วนหัวหน้า ครัวเรือนที่เป็นหญิง แม้จะน้อยกว่าชาย แต่เพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง - ในบางปีหัวหน้า ครัวเรือนที่เป็นหญิงมี รายได้ หนี้ และภาระ หนี้มากกว่าชาย
อัตราพึ่งพิง	- ครัวเรือนที่เป็น หนี้ ส่วนใหญ่มี อัตราพึ่งพิงไม่เกิน 1 เท่า ซึ่งมีรายได้ และหนี้สูงที่สุด	- อัตราพึ่งพิงที่ ต่างกัน แต่รายได้ ไม่ต่างกันมาก	- อัตราพึ่งพิงต่ำมี รายได้สูงกว่าอัตรา พึ่งพิงสูง หรือไม่มี สมาชิกในวัย ทำงาน - ปี'45 และ '47 ครัวเรือนที่ไม่มี สมาชิกวัยทำงานมี หนี้ และภาระหนี้ เพิ่มขึ้นอย่างมาก	- อัตราพึ่งพิงต่ำมี รายได้สูง - ปี'41 ครัวเรือนที่ มีอัตราพึ่งพิงต่ำมี หนี้ และภาระหนี้ เพิ่มขึ้นมาก	- หลังวิกฤต ครัวเรือนที่ไม่มี สมาชิกวัยทำงานมี หนี้เพิ่มขึ้นมาก - ครัวเรือนทุกอัตรา พึ่งพิงยังมีภาระหนี้ ไม่เกิน 1 เท่า ใน หลังวิกฤต
อาศัยในเขต เทศบาล	- ครัวเรือนส่วนใหญ่อาศัยนอก เขตเทศบาล และมี รายได้ และหนี้ น้อยกว่าที่อยู่ใน เขตเทศบาล	- สัดส่วนครัวเรือน ที่อาศัยในทั้งสอง แหล่งพอๆ กัน - ในเขตเทศบาลมี รายได้ และหนี้สูง กว่า	- ที่อาศัยนอกเขต เทศบาลมีรายได้ หนี้ และภาระหนี้ น้อยกว่าในเขต เทศบาล	- ส่วนใหญ่อาศัย นอกเขตเทศบาล แต่ไม่ต่างกันมาก ซึ่งมีรายได้ และ หนี้้น้อยกว่าที่อยู่ใน เขตเทศบาล	- ส่วนใหญ่ยังอาศัย นอกเขตเทศบาล และหนี้เพิ่มขึ้นอย่าง มากในหลังวิกฤต แต่ภาระหนี้ยังต่ำอยู่

ที่มา : จากการรวบรวม

หมายเหตุ : H คือ ลักษณะที่หนี้ หรือหนี้ต่อรายได้มีความสัมพันธ์กับอายุในลักษณะ hump shape ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยซึ่งมี
รายได้น้อย ทำให้มีข้อจำกัดในการกู้ยืมมาก จึงกู้ได้น้อย แต่เมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากขึ้นรายได้มากขึ้นจึงมีข้อจำกัดในการกู้ยืมลดลงทำให้
ให้สามารถกู้ได้จำนวนมาก จนเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ รายได้ก็ลดลง และอายุที่มากขึ้นได้เพิ่มข้อจำกัดในการกู้ยืม จึงกู้ยืมได้ลดลง